

Samverkan mellan skola och föräldrar till andraspråkselever

En intervjustudie med sex verksamma pedagoger

Anne Axelsson & Liza Holzinger

HT 2012

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Didaktik
Läroprogrammet

Handledare: Bengt Nilsson
Examinator: Elisabeth Björklund

Axelsson, Anne & Holzinger, Liza (2012). *Samverkan mellan skola och föräldrar till andraspråkselever – en intervjustudie med sex verksamma pedagoger*. Examensarbete i didaktik. Lärarprogrammet. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Sammanfattning

Att lärare ska arbeta för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för god samverkan med hemmet finns skrivet i de styrdokument som reglerar skolans arbete. Ett stort ansvar ligger hos läraren för att upprätthålla kontakten. Den samhällsutveckling som ständigt sker kräver ny kunskap och skapar nya förutsättningar för människor som lever i det. Detta ställer krav på personalen som arbetar inom skolverksamheten att utveckla sina kunskaper för att kunna anpassa sitt arbete efter rådande samhällsvillkor.

Syftet med studien var att försöka få en bild av hur verksamma pedagoger arbetade i bemötandet av föräldrar till andraspråkselever och hur samverkan med hemmet kan se ut. Den syftar också till att fördjupa våra kunskaper i ämnet som vi ska kunna ha användning av i vårt eget framtida arbetsliv. En fråga som ställdes till arbetet var hur pedagogerna arbetar i bemötandet av föräldrar till andraspråkselever, i jämförelse med svenska föräldrar. Vi undrade också hur de kulturella skillnader som kan finnas påverkar dels hur de arbetar i bemötandet och dels i samverkan med hemmet. Den sista frågan vi ställde till arbetet var vilka olika hjälpmedel som kan finnas för att förbättra kontakten med föräldrar till andraspråkselever.

I försöket att få svar på de frågor vi ställt valde vi att göra en kvalitativ studie med en fenomenografisk ansats. Den semistrukturerade intervjun ansåg vi passa bäst till vårt syfte och därför utfördes en sådan.

Studiens resultat visar att kunskap påverkar hur verksamma pedagoger ser på mångkultur och hur de arbetar kring ämnet. De som intervjuades uttryckte att de får för lite fortbildning i allmänhet, och i synnerhet beträffande mångkultur. Sammantaget poängterades alla människors lika rättigheter och för att eftersträva ett likvärdigt bemötande krävs en förmåga att kunna se varje enskild individ utifrån dennes förutsättningar.

Nyckelord: Bemötande, Etnocentrism, Föräldrar till andraspråkselever, Interkulturell medvetenhet, Kultur, Mångkultur, Mångkulturell skola.

Innehåll

1	Introduktion.....	1
1.1	Inledning.....	1
1.2	Nyckelord.....	2
1.2.1	Bemötande.....	2
1.2.2	Etnocentrism.....	2
1.2.3	Föräldrar till andraspråkselever.....	2
1.2.4	Interkulturell medvetenhet.....	2
1.2.5	Kultur.....	3
1.2.6	Mångkultur.....	3
1.2.7	Mångkulturell skola.....	3
1.3	Syfte och frågeställningar.....	3
2	Bakgrund.....	4
2.1	Immigrationshistoria i modern tid.....	4
2.2	Grupper av invandrare i Sverige.....	5
2.3	Styrdokument.....	6
2.3.1	Samverkan med hemmen.....	6
2.3.2	Diskriminering och kränkande behandling.....	7
2.4	Forskningsbakgrund.....	7
2.4.1	Internationellt.....	7
2.4.2	Nationellt.....	8
2.4.3	Examensarbeten.....	9
2.5	Samverkan.....	9
2.5.1	Samverkan med föräldrar.....	9
2.5.2	Samverkan med föräldrar – med inriktning mot föräldrar till andraspråkselever.....	10
3	Metod.....	12
3.1	Grunder till metodval.....	12
3.1.1	Kunskapssyn.....	12
3.1.2	Val av metod.....	12
3.2	Urval av intervjupersoner.....	13
3.3	Arbetet inför intervjuerna.....	14
3.4	Genomförande.....	14
3.5	Bearbetning av material.....	15
3.6	Studiens tillförlitlighet.....	16
4	Resultat.....	17
4.1	De undersökta skolorna.....	17
4.1.1	Skola 1.....	17
4.1.2	Skola 2.....	17
4.1.3	Skola 3.....	18
4.2	De intervjuades bakgrund.....	18
4.3	Bemötande – vad är det för dig?.....	18
4.3.1	Pedagoger utan vidareutbildning.....	18
4.3.2	Pedagoger med vidareutbildning.....	18
4.4	Skillnader i bemötandet mellan svenska och föräldrar till andraspråkselever.	19
4.4.1	Pedagoger utan vidareutbildning.....	19

4.4.2 Pedagoger med vidareutbildning	19
4.4.3 Sammanfattning av bemötande	20
4.5 Kultur och språk	20
4.5.1 Pedagoger utan vidareutbildning	20
4.5.2 Pedagoger med vidareutbildning	21
4.5.3 Sammanfattning av kultur och språk	23
4.6 Arbetet med mångkultur i skolan	24
4.6.1 Pedagoger utan vidareutbildning	24
4.6.2 Pedagoger med vidareutbildning	25
4.6.3 Sammanfattning av arbetet med mångkultur i skolan	27
5 Diskussion	28
5.1 Hur kan bemötandet av föräldrar till andraspråkselever se ut i jämförelse med bemötandet av svenskfödda föräldrar?	28
5.2 Hur kan eventuella kulturella skillnader påverka samarbetet med hemmet?	30
5.2.1 Föräldraengagemang	31
5.3 Vilka hjälpmedel finns det i arbetet med kontakten mellan lärare och föräldrar till andraspråkselever?.....	32
5.3.1 Styrdokument	32
5.3.2 Modersmålsläraerna/tolk	33
5.4 Etnocentrism.....	34
5.5 Utbildning och fortbildning	35
5.6 Diskussionssammanfattning	36
5.7 Metoddiskussion.....	37
5.8 Vidare forskning	37
Referenser.....	39
Bilaga 1.....	42
Bilaga 2.....	43

1 Introduktion

I detta kapitel kommer det förklaras varför vi anser att detta ämne är intressant och relevant. Några nyckelord kommer att beskrivas utifrån hur de har använts under studiens utförande. Det kommer också framgå vad som är studiens syfte och dess frågeställningar.

1.1 Inledning

Internationell forskning visar att föräldrars engagemang, deras förväntningar på sina barns skolarbete samt förekomsten av ett ömsesidigt förtroende mellan skola och föräldrar är viktiga variabler för att barn och unga ska nå framgång i skolan. Vi har således förflyttat frågan *om* föräldrar är viktiga för sina barns lärande och skolframgångar till frågan *om hur* skolpersonal och föräldrar tillsammans kan utveckla en relation och ett samarbete som gynnar barns och ungas lärande. (Nilsson 2008 s.6)

Samverkan mellan skola och hem kan, enligt ovan nämnda forskningsresultat, ha stor inverkan på lärandet hos eleven. Lärares roll som länk mellan skola och hem är en förbindelse som skall upprättas och vårdas, enligt Skolverket (2011). Hur denna roll upprätthålls kan dock te sig oklart för många verksamma pedagoger. Att på bästa sätt arbeta för ett utvecklat samarbete med hemmen är något som många pedagoger strävar mot. Bouakaz (2009) påvisar dock att det kan finnas svårigheter att samarbeta med hemmet och att arbetet påverkas av detta. Då det finns hinder för att nå optimalt samarbete krävs ständig utveckling i förståelse kring dessa hinder och vad som gör dem till hinder. Denna förståelse är inte alltid lätt att nå i en verksamhet där det finns många olika individer och grupper som kräver förståelse och arbete.

I samarbetet med hemmet kan de språkliga och kulturella skillnaderna mellan föräldrarna och skolan å ena sidan vara problemfyllda. Många pedagoger kan uppleva vissa svårigheter med att delge föräldrar, med annat modersmål än svenska, information om deras barn av samma kvalitet och med likvärdigt innehåll som till svenskfödda föräldrar. Om språket inte räcker till kan andra medel för att förstå varandra ibland vara nödvändiga att använda. Dessa medel kan behöva varieras och anpassas efter varje enskild individ i samspelet människor emellan beroende på olika faktorer. Hur detta görs är av stort intresse att undersöka för lärare och framtida lärare, då Skolverket påpekar vikten av samverkan med föräldrar: "Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen." (Skolverket 2011 s.19)

Å andra sidan kan de språkliga och kulturella skillnaderna ge stora möjligheter om de ses som tillgångar och tillvaratas. Denna studie baseras på ett antal semistrukturerade intervjuer för att försöka få en bild av de arbetssätt som används i några svenska skolor för att "fånga upp" föräldrar till andraspråkselever. Om föräldrar har en annan eller ingen upplevelse alls av skolan kan det vara svårt att förstå hur verksamheten fungerar och hur arbetet går till.

Alfakir, Lahdenperä och Strandberg (2010) skriver om ett professionellt mottagande av föräldrar i skolan och hur det kan påverka deras tillit till läraren och undervisningen. "Tillit till varandra förutsätter kunskap om varandra." (Bouakaz 2009 s.171). Genom ökad kunskap om varandra kan också förståelsen bli större. Om föräldrar känner sig

förstådda och att någon lyssnar på det de har att säga är chansen större att de kan känna tillit till läraren. För att få kunskap om varandra krävs möjlighet till utbildning, utbildning där interkulturell medvetenhet sätts i fokus. Vi vill undersöka hur verksamma pedagoger arbetar med mångkultur och om interkulturell medvetenhet genomsyrar verksamheten. Innan frågeställningarna vi använt oss av presenteras, har vi för avsikt att förtydliga några begrepp som är återkommande och därför viktiga att känna till i denna text.

1.2 Nyckelord

1.2.1 Bemötande

I denna studie har varje intervjuad pedagog själv fått beskriva begreppet ”bemötande” för att vi som genomfört studien ska veta vad just *denna* menar när denna nämner begreppet. De svar vi har fått har format en gemensam bild av vad bemötande i denna studie handlar om. En av dem säger: ”hur jag möter en annan människa”. Pedagogerna nämner att detta möte ska ske på ett respektfullt, tryggt och välkomnande sätt. Detta är en övergripande bild av hur vi kommer se på bemötande.

1.2.2 Etnocentrism

När Halilovic och Huskic (2010) beskriver begreppet etnocentrism talar de om hur den egna kulturen sätts i centrum och ses som det rätta och det naturliga. Etnocentrism handlar om att den egna kulturen ses som norm för hur det ska vara och för vad som är bäst. Genom det etnocentriska begreppet kommer vi beröra hur svenska lärare i flera situationer inte har möjlighet att sätta sig in i andra kulturer på grund av bristande kunskaper. Då många pedagoger, men också människor över lag, kan ha svårt att ha förståelse för det främmande, frambringas detta ibland en tro om att det som är känt för dem även är det bästa alternativet.

1.2.3 Föräldrar till andraspråkselever

Det begrepp som studien kretsar kring är *föräldrar till andraspråkselever*. För att det under textens gång inte skall missförstås vilka vi menar när vi skriver om dessa föräldrar är vår definition av detta begrepp viktigt att klargöra. Med detta menar vi föräldrar som kan uppleva språkliga eller kulturella begränsningar gällande svenska språket eller den svenska kulturen; alltså de föräldrar som pedagoger inte alltid når fram till genom att enbart använda det svenska språket. Det kan också handla om föräldrar som begränsas i att förstå skolverksamheten genom att de inte förstår hur den svenska kulturen skiljer sig från den egna.

1.2.4 Interkulturell medvetenhet

Alfakir (2010) talar om interkulturell kompetens. Med detta menar hon att pedagoger bör ha en viss kunskap om andra kulturer och andra människors sätt att vara. Varför elever eller föräldrar gör på ett visst sätt kan bero på deras bakgrund och kultur. Lahdenperä (2010) talar om interkulturella antaganden. Med detta menar hon att pedagogen ser möjligheter med de kulturella skillnader som finns och poängterar allas lika värde. Även Fjällhed (2012) nämner att interkulturalitet handlar om att se lösningar och möjligheter. Det vi i detta arbete kommer diskutera är *interkulturell medvetenhet*. Med detta menar vi att pedagoger bör ha kunskap om att olika kulturer har likheter och

skillnader. Det är också betydelsefullt att pedagogen vet att det är olika faktorer som spelar in på hur människor reagerar och agerar. Erfarenheter och kulturella skillnader kan vara sådana faktorer.

1.2.5 Kultur

”Kultur står här för historia, traditioner och värderingar, vilket är något som alla människor bär med sig utifrån sin uppväxt och uppfostran.” (Fjällhed 2012 s.50)
Genom detta sätt att se på *kultur* kommer vi också att använda begreppet i denna text.

1.2.6 Mångkultur

När människor med olika kulturella bakgrunder samspelar kan detta beskrivas som mångkultur. Vi har valt att se begreppet på detta sätt under studiens gång.

1.2.7 Mångkulturell skola

En vanlig tolkning av vad en mångkulturell skola innebär är, enligt Ljungberg (2011), en skola med många invandrarelever. Då vi också tror att det är en vanlig uppfattning kommer vi utgå från denna tolkning av begreppet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att försöka få en bild av hur verksamma pedagoger arbetar i bemötandet av föräldrar till andraspråkselever och hur samverkan med hemmet kan se ut.

De frågeställningar vi valt att utgå från är:

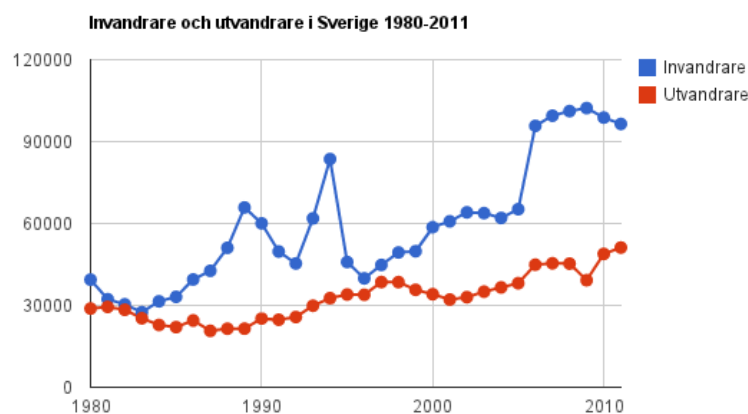
- Hur kan bemötandet av föräldrar till andraspråkselever se ut i jämförelse med bemötandet av svenskfödda föräldrar?
- Hur kan eventuella kulturella skillnader påverka samarbetet med hemmet?
- Vilka hjälpmedel finns det i arbetet med kontakten mellan lärare och föräldrar till andraspråkselever?

2 Bakgrund

Historik rörande invandring kommer inleda detta avsnitt. De olika grupperingarna som görs av invandrare i Sverige kommer att beskrivas mer ingående. Eftersom skolan vilar på de styrdokument som beskriver pedagogens uppdrag vill vi här lägga fram vad som nämns i några styrdokument beträffande samverkan mellan skola och hemmet. Tidigare forskning inom området kommer också att presenteras.

2.1 Immigrationshistoria i modern tid

Efter andra världskriget började något som beskrivs som den första fasen av invandring i modern tid i Sverige. Det var då Sverige gick från att vara ett land med stor utvandring till att vara ett land med stor invandring. Många länder i Europa drabbades hårt rent ekonomiskt av kriget, vilket medförde att människor sökte sig till länder där det fanns större möjligheter att få arbete. De som kom till Sverige efter andra världskriget var flyktingar från de krigshärjade områdena, som exempelvis de östeuropeiska länderna, de nordiska grannländerna och Baltikum. Den andra fasen som beskrivs ägde rum under 70-talets början då den svenska industrin behövde arbetskraft och människor från hela Europa såg sin chans att få arbete. Då regeringen på slutet av 60-talet reglerade invandringen, vilket innebar att det var lättare för nordbor än för människor från andra länder att komma och arbeta i Sverige, var det fler nordbor som invandrade under denna fas. (Migrationsverket.se, Migrationsinfo.se)

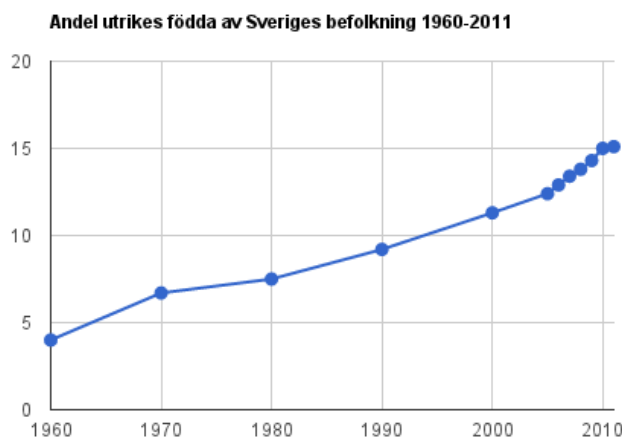

Figur 1

Lodrätt - Antal människor. Vågrätt - Årtal.
(Migrationsinfo.se hämtat 25/9-2012. Variabler tillagda.)

Den senaste fasen startade runt 80-talet och det är även den fas vi befinner oss i idag, enligt Migrationsverket. Fasen beskrivs som den period där invandringen främst består av flyktingar från länder utanför Europa. Detta är i många fall på grund av krig eller andra sammandrabbningar i hemlandet, naturkatastrofer eller arbetsmöjligheterna.

År 2008 genomfördes en reform som ger möjlighet för människor utanför EU att komma och arbeta i Sverige om de fått en anställning. Detta har medfört att arbetskraftsinvandringen har ökat de senaste åren. Som statistiken visar har invandringen ökat från 80-talet. Andelen utrikesfödda av Sveriges befolkning, som statistiska centralbyrån definierar som de människor som är utrikes födda eller som är födda i Sverige men har två utrikes födda föräldrar, ökar också och har gjort det sedan 60-talet.

Figur 2

Lodrätt – Antal människor i tusental. Vågrätt – Årtal.
(Migrationsinfo.se hämtat 25/9-2012. Variabler tillagda.)

2.2 Grupper av invandrare i Sverige

De människor som kommer till Sverige idag söker sig hit av olika anledningar. Fjällhed (2012) skriver hur människor reser runt i världen för att flytta och arbeta eller studera eller för att söka äventyr och leva ut en dröm. Han beskriver också att många flyttar ofrivilligt. Många människor får fly från sitt hemland för att rädda sina liv. De får då ofta lämna både materiella tillhörigheter och familj.

Rapporten Globala trender 2010 visar att 43,7 miljoner människor är på flykt världen över – ungefär lika många som folkmängden i Colombia eller Sydkorea, eller i Skandinavien och Sri Lanka tillsammans. (UNHCR hämtat 26/9-2012)

De invandrare som kommer till Sverige av olika anledningar, med de tidigare erfarenheter de har, kan påverka hur de upplever att de blir bemötta. Därför kan det vara av betydelse att ha dessa anledningar i åtanke, vid bemötandet av invandrare. Det kan vara av intresse att veta vilka olika grupperingar Sveriges invandrare består av idag. Migrationsinfo beskriver åtta olika grupper, dessa är:

- *Arbetskraftsinvandring* är de människor som kommer hit i syfte att arbeta.

- *Internationella studenter* är de som kommer till Sverige för att studera vid våra högskolor och universitet.

- ”Flykting är den person som tvingats fly på grund av ras, nationalitet, religiös eller politisk uppfattning, kön eller sexuell läggning, eller annan tillhörighet till en viss samhällsgrupp.” (Migrationsinfo.se hämtat 25/9-2012)

- *Asylsökande* är de människor som av olika anledningar kan behöva skydd. Detta kan bero på att de är flyktingar, är förföljda i sitt hemland och löper dödlig risk att stanna där eller om de till exempel har en svår sjukdom som inte kan behandlas i hemlandet.

- *Anhöriginvandring* innefattar de familjemedlemmar som flyttar till Sverige för att leva med en redan invandrad släkting, exempelvis make/maka, syskon, föräldrar. De barn som kommer till Sverige och som adopterats från ett annat land räknas till denna kategori.

- *EES-invandring* innefattar de människor som kommer till Sverige och arbetar på EES-avtalets grunder. EES-avtalet innebär att de tre EFTA-länderna, Island, Norge och Liechtenstein, tillsammans med EU:s länder alla erbjuder fri rörlighet av varor, tjänster, kapital och personer.

-*Ensamkommande barn* är de barn som kommer själva till Sverige och inte har någon förälder eller förmyndare med sig.

- *Papperslösa* är de som i vardagligt tal kallas för illegala flyktingar.

(Migrationsinfo.se)

2.3 Styrdokument

Eftersom skolan vilar på de styrdokument som beskriver pedagogens uppdrag vill vi här lägga fram vad som nämns i några styrdokument, beträffande samverkan mellan skola och hemmet.

2.3.1 Samverkan med hemmen

I Skollagen står det, gällande barnets och elevens utveckling, att: ”4 § Eleven och elevens vårdnadshavare och vårdnadshavare för ett barn i förskolan ska fortlöpande informeras om elevens eller barnets utveckling.” (Skollagen 2010 s.12)

Kursplanen i svenska från gällande Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Skolverket 2011) gör det klart att skolans personal skall samarbeta med hemmet för att skapa ypperliga möjligheter för barnen att utveckla sitt tänkande och sina kunskaper. Samma stycke återkommer i kursplanen för svenska som andraspråk:

Språket är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra människor känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts (Skolverket 2011 s.239).

Att vara verksam pedagog innebär att, även om denne inte har utbildning för det, fungera som språklig förebild i alla möten med elever. Som förebild och vägledare;

vägledare i den formen av att lära eleverna rätt och fel, att lotsa eleverna till att bli aktiva medborgare och förebild i formen av gott exempel (Skolverket 2011).

2.3.2 Diskriminering och kränkande behandling

Den diskrimineringslag (Diskrimineringslagen hämtad 28/9-2012) som finns i Sverige har upprättats för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter i samhället. För att främja en skolmiljö där alla människor bemöts och behandlas på lika villkor finns det ett krav på skolor, från Skolverket, att ha en plan mot diskriminering och kränkande behandling. Denna plan ska verka i förebyggande syfte och vara ett skydd för elever i förskola, grundskola och i vuxenutbildning mot att diskrimineras eller bli utsatta för kränkande behandling. Planen ska årligen uppdateras och skolans arbete för att motverka att någon diskrimineras eller kränks inom deras verksamhet ska beskrivas ingående i detta dokument.

Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser. (Skolverket 2011 s.7)

Skolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling ska inte bara verka för eleverna utan också för föräldrar och vårdnadshavare. De föräldrar som lämnar sina barn till svenska skolan gör det på det svenska samhällets premisser och bör även bemötas och behandlas efter de regler och föreskrifter som finns.

2.4 Forskningsbakgrund

Här kommer internationell och nationell forskning att presenteras. Två studentuppsatser kommer också att beskrivas. Vi är medvetna om att examensarbeten inte har samma vetenskapliga tyngd som övrig forskning som presenteras, men då de båda innehåller intressanta resultat, från undersökningar som utförts på samma nivå som vår studie, har vi valt att presentera dessa för att kunna ha med i diskussion vid ett senare skede.

2.4.1 Internationellt

Katyal och Evers (2007) har studerat hur samverkan mellan hem och skola påverkar elevernas kunskapsutveckling. De har genom observationer och intervjuer av lärare och föräldrar samt gruppdiskussioner och skriftliga intervjuer av elever i högre åldrar försökt få en bild av hur föräldrars inflytande i skolverksamheten påverkar skolresultaten hos eleverna. Det som blir klart i artikeln är att varken lärare eller föräldrar hos de tre undersökta skolorna ser föräldrarnas partnerskap med lärare som någonting verksamt eller slagkraftigt. Däremot framhålls det att lärarens kunskaper, om hur inläring går till och hur denne kan engagera eleverna, har en betydande roll när det gäller elevernas lärande och engagemang i skolan. Författarna beskriver att föräldrar kan känna en oro över att skolan kallar till möte. Föräldrar som har upplevelser av att skolan bara hör av sig när något problem uppstår, beskrivs se tystnaden i positiv bemärkelse. Många av de tillfrågade föräldrarna i studien beskriver att utbildning är lärarens ansvar och att denne är bäst lämpad att utbilda eleverna.

Guos (2010) artikel grundar sig i hur kommunikationsprocesserna på föräldramöten kan se ut. Guo har observerat och intervjuat vid flertalet tillfällen vid föräldramöten på en specifik skola. Det fokuseras på föräldrar, som nyligen emigrerat från Kina till Kanada, och lärare på mellanstadienivå. Genom förberedelser och hjälp från tolk för att få dessa föräldrar involverade i deras barns skolsituation presenteras kommunikation som en viktig del i arbetet mellan hem och skola. I sammanhanget nämns problematiken med kommunikationen, att det kan vara svårt, även när båda parter talar samma språk och att det försvårar ännu mer när förälder och lärare talar olika språk.

Föräldrarnas förväntningar på hur svenska skolan fungerar, kan se olika ut vid jämförelse med hur skolan fungerar i deras hemland. När läraren indikerar att denne vill träffa föräldrarna kan detta tolkas negativt. I Kina har föräldrarna varit vana vid att skolan hör av sig när det blir problem, endast i negativ bemärkelse.

Guos(2010) studie belyser problematiken kring hur skolan planerar upplägg och genomförande av föräldraträffar av olika slag. Guo menar att det är av största möjliga vikt att språklig assistans finns tillgänglig vid sådana möten för att få alla föräldrar delaktiga och involverade i deras barns utbildning. Envägs kommunikation förkastas i sammanhanget, där enbart läraren informerar och pratar, för att istället bjuda in till konversation.

2.4.2 Nationellt

Ljungberg (2011) har i sin artikel hänvisat till flera studier där föräldrarna beskrivits som ointresserade av sitt barns skolgång och svåra att kommunicera med. Däremot hänvisar hon till ytterligare studier där föräldrarna intervjuats och där de själva uttrycker okunskap om svenska språket som ett stort problem. Dessutom lyfter föräldrarna fram den diskriminering och rasism de upplever från skolans personal. Ljungberg ställer sig kritisk till lärarutbildningens brist på innehåll gällande ämnet mångkultur:

I skrivande stund har flera människor i Norge nyligen mist livet till följd av ett ideologiskt motiverat massmord, där förövaren uttrycker sitt ställningstagande mot ett mångkulturellt samhälle. Denna tragiska händelse visar på vikten av att inte backa och att olika utbildningsinstitutioner tar sitt ansvar när det gäller att utmana rasistiska föreställningar och exkluderande ställningstaganden. Med andra ord finns det en väsentlig mening med att tala om kultur, mångkultur och mångkulturalism i relation till skola och utbildning. (Ljungberg, 2011 s.62)

Norlund (2005) skriver i sin artikel om komplexiteten kring ett begrepp som ”interkulturell kommunikation”. Han vrider och vänder på begreppet för att försöka hitta dess mening och betydelse. Författaren konstaterar att kommunikation kan ske på många olika sätt. Kommunikation handlar, enligt Norlund, om hur vi ger signaler till andra för att uppfatta dem, om det så är verbala eller kroppsliga signaler. Då han menar att begreppet ”kultur” påverkas av vem som använder begreppet och i vilket avseende denne använder det, ser han inte att det finns något svar på hur ”interkulturell kommunikation” uppnås. ”Att begära en kompetens av våra medmänniskor som innefattar djupa kunskaper om de olika kulturer, som idag finns i vårt mångkulturella samhälle, är att begära för mycket!” (Norlund 2005 s.71). Då det finns så olika delar som innefattas i begreppet ”kultur” menar han att det är omöjligt för människor idag att ha kunskap om allt som räknas dit.

2.4.3 Examensarbeten

Agné och Jansson (2010) har skrivit ett arbete med titeln ”En intervjustudie om förskolläraernas uppfattningar och erfarenheter gällande ett interkulturellt förhållningssätt”. Deras arbete vänder sig dock mot förskolan, men har relevanta begrepp och frågeställningar som även kan vara viktiga i grundskolans tidigare år. Syftet med studien är att se om och i så fall hur pedagoger arbetar med ett interkulturellt förhållningssätt. Begreppet interkulturell är något som är ständigt förekommande i hela arbetet. Utifrån bland annat Skolverket (2005), där olika kulturers lika värde poängteras och det beskrivs att det är skolans uppdrag att se mångfald som tillgång, definierar de begreppen ”interkulturellt förhållningssätt och interkulturell pedagogik”. De har sedan utfört ett antal kvalitativa gruppintervjuer för att försöka se huruvida pedagogerna har en uppfattning om vad det interkulturella förhållningssättet innebär och hur de arbetar med mångkultur. I resultatet finns en del som speciellt handlar om hur pedagogerna samarbetar med föräldrarna. De nämner att språket påverkar kommunikationen med föräldrar med annat ursprung än svenskt. En av de intervjuade nämner att det räcker med att försöka vara tillmötesgående. Att detta inte alltid lyckas gör inte så mycket då de intervjuade pedagogerna upplever att föräldrarna inte förväntar sig att pedagogen kan göra sig förstådd i alla situationer, utan det viktiga är att de försöker.

Lindahl och Petterssons (2010) examensarbete är en enkätstudie där 39 föräldrar med sina barn i tre olika skolor deltagit. De har ställt frågor kring hur föräldrarna upplever kontakten med skolan, hur ofta de besöker skolan och hur samarbetet med skolan fungerar. I resultatet kommer de fram till att föräldrarnas utbildning, kön, modersmål eller nuvarande yrke inte spelar roll, utan att de skillnader som uppmärksammats med enkäten kan kopplas till föräldrarnas bostadsområde. Då de föräldrar som deltagit bor i tre olika bostadsområden och har sina barn i tre olika skolor inom dessa områden, drar de slutsatsen att de olika upplevelser de har av samarbetet med skolan är kopplat till vilken skola de har sina barn på. Utifrån detta drar de sedan slutsatsen att skolans bemötande av föräldrar är avgörande för föräldrarnas upplevelse av pedagogens vilja att samarbeta.

2.5 Samverkan

Under denna rubrik presenteras forskning kring området samverkan mellan skola och hem. Samverkan mellan skola och föräldrar till andraspråkselever kommer att beskrivas under egen rubrik.

2.5.1 Samverkan med föräldrar

”Alla föräldrar har förväntningar eller krav på skolan.” (Löwenborg och Gíslason 2002 s.139) Vilka dessa krav är kan vara svårt för pedagogen att veta. Löwenborg och Gíslason beskriver att det enklaste och snabbaste sättet för att få reda på detta är att fråga föräldern. Genom att fråga och på så sätt få veta vilka förväntningar och krav föräldrarna har på skolan och den enskilde pedagogen kan det bli lättare att sedan ha ett samarbete med hemmet. Det kan också underlätta för pedagogen om denne slipper fundera på huruvida föräldrarna är nöjda eller inte. Öppenhet behövs i mötet mellan lärare och elever, lärare och vårdnadshavare/föräldrar, lärare och lärare, eller egentligen varhelst vi möter andra människor. Genom att ha öppet sinne och inte döma andra människor, kan det bidra till att många missförstånd och negativa tankar om en människa eller folkgrupp kan undvikas.

Att intresserat lyssna till vad en annan människa har att säga kan också synliggöra huruvida lyssnaren visar talaren hänsyn eller hur lyhörd denna lyssnare är. Alfakir (2010) beskriver hur aktivt lyssnande, visad empati och nyfikenhet kan bidra till en positiv inverkan på samverkan med familjen. Dessa egenskaper har lärare stor användning av i möten både med eleverna och deras föräldrar. Tankar kring människors lika värde krävs dels i arbetet med eleverna, dels i mötet med föräldrarna men även en medvetenhet om hur lärarens tankar kring rättvisa kan påverka arbetssituationen. Beträffande eleverna bör läraren besitta kunskapen att rättvist kunna fördela resurser och material för att arbetsmiljön skall bli så trivsamt som möjligt. Beträffande mötet med föräldrarna krävs ett ”tänk” där lärarens arbetssituation också gynnas av en angenäm relation till föräldrarna. Genom fungerande samverkan med hemmet kan pedagoger tillsammans med föräldrar arbeta mot att nå uppsatta mål för eleven, vilket kan bidra till önskade skolresultat.

Sjögren (1996) beskriver tre olika komponenter som påverkar en människas liv, baserad på en modell den amerikanska kulturgeografen Allan Pred framställt. De tre komponenterna kallar Sjögren *miljön – den konkreta vardagen, den mentala kartan och maktrelationer och handlingsmöjligheter*. Dessa tre faktorer menar hon påverkar den vardag människan har och hur den uppfattar sin omgivning. Med ”miljön” vill hon mena hur samhället ser ut där människan bor och verkar och hur detta påverkar hur denne ser på världen. Med den ”mentala kartan” menar hon att personliga erfarenheter och tankar kan påverka hur denne ser på sin omgivning. Den sista handlar om ”maktrelationer och handlingsmöjligheter” och hur människan ser på olika aktörer i samhället, dels på olika individer, dels också på institutioner och organisationer. Dessa tre faktorer, som ständigt utvecklas och påverkas av varandra, är viktiga för pedagoger att ha i åtanke när de ska kommunicera med föräldrar. Sjögren menar att föräldrars olika sociokulturella erfarenheter och deras språksituation bör påverka sättet pedagoger väljer att kommunicera med dem. Genom att ha dessa tre faktorer i åtanke kan arbetet med föräldrarna fördjupas och förbättras.

2.5.2 Samverkan med föräldrar – med inriktning mot föräldrar till andraspråkselever

Det är av en central betydelse att lärare har en grundläggande respekt för elevernas språk och kultur och att läraren inte ser det som sin uppgift att ersätta barnets första språk med svenska och svensk kultur. (Fredriksson och Taube 2010 s.164)

En viktig utgångspunkt i mötet med mångkultur är att förstå att varje individ är unik. Alla som kommer från en kultur är inte på samma sätt och har inte heller samma egenskaper eller bekymmer. Hur man arbetar med barnen kan därför vara lika individuellt som arbetsgången med barn med svensk bakgrund. I arbetet med föräldrarna beskriver Fredriksson och Taube (2010) att många föräldrar till andraspråkselever kan uppleva att de inte har tillräcklig kunskap om hur den svenska skolan fungerar och vad som är bäst för deras barn. Många av dessa föräldrar kan känna en osäkerhet i vad som är deras del i sitt barns utveckling och vad som är skolans del i utvecklingen. De föreslår då att detta kan lösas genom att ge föräldrarna en möjlighet att kunna få fråga det de undrar över och reda ut eventuella oklarheter gällande den svenska skolans funktion. Alfakir (2010) skriver också om hur föräldrarna kan sakna kunskap om svenska skolans system och att det är skolans uppgift att ta det första steget i arbetet mot ett fungerande samarbete med hemmet. Löwenborg och Gíslason (2007) beskriver

att det i mötet med föräldrar till andraspråkselever krävs tolk för att överbygga de språkliga skillnaderna för att undvika missförstånd. De poängterar vikten av en neutral tolk utan koppling till familjen.

Alfakir (2010) beskriver också att skolan har en stor roll i barnets utveckling, men att hemmet har en minst lika stor roll. För att föräldrar till andraspråkselever ska kunna leva upp till de förväntningar som finns på föräldrar att vara delaktiga i sitt barns skolgång bör fungerade kommunikation finnas mellan skola och förälder. Bouakaz (2009) talar om ett ömsesidigt lärande för att utveckla samverkan med hemmet. I undersökningen han beskriver har sex olika teman tagits upp i diskussion med föräldrarna. Dessa teman refererar han till som information om det svenska skolsystemet, den lokala skolorganisationen, språkundervisningen både rörande andraspråksundervisning och modersmål, ansvaret för uppfostran av barnet, barnets rättigheter i skolan och samhälle och barnets fritidsaktiviteter och hälsa. Detta gjordes i förhoppning att lära föräldrarna om den svenska skolan och det svenska samhället, samtidigt som det gav pedagogerna en chans att lära sig om föräldrarna och deras bakgrund. Det bildades också föräldragrupper som syftade till att utveckla samarbete mellan hem och skola. Efter att projektet, att föra en ständig dialog med föräldrarna, pågått en tid uttryckte flera föräldrar att de upplevde att de tog större del i barnets skolgång, men också att de fick träffa andra föräldrar. Till slut beskrivs dessa föräldrar som att de blivit mera som kollegor istället för gäster i skolverksamheten.

Alfakir (2010) skriver om dialogens fördelar gentemot en envägskommunikation där läraren berättar för föräldrarna hur de arbetar i skolan. För att få en fungerande dialog är det viktigt att kunna lyssna. Då många föräldrar med invandrabakgrund kan ha svårt att uttrycka sig i ett land med annat språk och kultur är det viktigt att i dessa dialoger vara extra lyhörd.

De komponenter som Sjögren (1996) framhåller kan påverka skolans och föräldrarnas relation är något som både Sjögren och Bouakaz (2009) har tittat närmre på gällande föräldrar till andraspråkselever. Han menar att individer med invandrabakgrund påverkas av de tre faktorer som Sjögren nämner. De föräldrar som inte har någon bra erfarenhet av skolan, eller ingen erfarenhet alls, och som dessutom kommer från en annan kultur med andra sociala regler är en grupp individer som både Sjögren (1996) och Bouakaz (2009) anser kräver extra fokus av pedagoger.

3 Metod

I det här avsnittet kommer olika kunskapssyner presenteras och hur detta har lett fram till vårt val av metod. Vidare kommer urval av intervjupersoner, arbetet inför intervjuerna, genomförandet, bearbetning av material och studiens trovärdighet att behandlas.

3.1 Grunder till metodval

Under denna rubrik kommer olika kunskapsteorier förklaras. Utifrån dessa teorier kommer därefter valet av metod att grundas.

3.1.1 Kunskapssyn

Den positivistiska synen på kunskap, som präglar matematiken och naturkunskapen, handlar om att finna ett faktiskt svar på vetenskapliga frågor. Att det finns ett sant och ett falskt är grunden för detta sätt att se på kunskap. Gilje och Grimen (2007) beskriver att enligt detta synsätt måste de syntetiska utsagor som kan tas upp bygga på vetenskapliga grunder. Med detta menar de att de påståenden som kan nämnas inom forskning måste, för att få räknas som kunskap, vara sanna eller falska. För att dessa påståenden ska räknas som sanna eller falska måste de i sin tur bygga på kunskap.

”Påståenden som däremot är varken analytiska eller syntetiska är kognitivt (kunskapsmässigt) *meningslösa*. De är varken sanna eller falska och kan därför inte användas för att förmedla kunskaper” (Gilje och Grimen 2007 s.59)

De humanistiska vetenskaperna bygger ofta på de två kunskapsteorierna hermeneutik och fenomenologi (Stukát 2011). Hermeneutiken bygger på att en helhet inte är något utan förståelse för dess delar och att delarna måste förstås utifrån helheten. Då alla människor har varit med om olika saker och har olika sinnesintryck gör detta också att vi uppfattar nya företeelser på olika sätt. ”För att förstå måste man dels analysera det enskilda, dels syntetisera till en helhet. Och likaledes måste man för att kunna tolka för andra både redogöra för enskildheter och för helheten.” (Kjørup 2009 s.238). Erfarenheter och tolkning påverkar den kunskap vi når och kan ständigt förändras av nya erfarenheter.

Båda dessa kunskapsteorier bygger på en tolkning för att komma till ny kunskap. Hur människor upplever och tolkar något påverkar hur kunskapen för denne ser ut. Fenomenologin baseras på olika fenomenen i en situation. Stukát (2011) skriver att fenomenografin är en variant på det kvalitativa arbetssättet. ”Istället för att intressera sig för hur mycket elever lär sig under olika betingelser, sätter fenomenografin fokus på *vad* och *hur* man lär sig.” (Stukát 2011 s.37) Med detta beskriver han att istället för att söka förklaringar så eftersöks innebörder. Dessa svar baseras på uppfattningar istället för att hitta ett faktiskt svar.

3.1.2 Val av metod

För att främja studiens syfte valde vi att göra en kvalitativ studie med en fenomenografisk ansats. Då en strukturerad intervju, som Johansson och Svedner (2006) beskriver, består av fasta frågor med relativt begränsade svarsmöjligheter valdes detta alternativ bort. Arbetet syftar till att få en inblick i hur samarbetet mellan föräldrar

och lärare ser ut och därför skulle en strukturerad intervju bli för begränsad för att få uttömmande svar med berättande karaktär. Eftersom syftet med studien är att få en inblick i hur verksamma pedagoger arbetar med frågor gällande bemötandet av föräldrar till andraspråkselever, var svar med berättande karaktär att föredra.

En semistrukturerad intervju däremot, som Stukát (2011) beskriver, innebär en något friare struktur. Frågor kan läggas till eller tas bort och på så sätt anpassas till det specifika intervjutillfället, endast frågeområden är förutbestämda. Genom att ställa mer öppna frågor som kan ge möjlighet till samtal och följdfrågor, tros det kunna ge berättande svar med exempel ur verksamheten. Som Stukát (2011) beskriver den semistrukturerade intervjun är den byggd på hermeneutik och fenomenologi och dess huvuduppgift är att tolka svaren och försöka få en helhetsbild av det sagda, mer än att få ja eller nej svar på specifika frågor. Vid den semistrukturerade intervjun kan intervjun ibland spelas in eller också antecknas ner på papper med penna. För att kunna rikta all energi på att ställa frågor och lyssna på vad intervjupersonen faktiskt sa var valet att både spela in intervjun genom att använda en diktafon och att anteckna det som ansågs extra viktigt att komma ihåg.

Observationer skulle, med fördel, kunna bidra till studiens trovärdighet då man skulle kunna få en bild av pedagogens faktiska agerande (Stukát 2011). Genom att fysiskt befinna sig på pedagogens arbetsplats kan man iakttä och beskriva pedagogens beteende vid kontakt med föräldrar. Då föräldrakontakter kanske inte sker dagligen kan det, under den korta tidsperioden som studien utfördes, bli svårt att se någon form av mönster i beteende och agerande hos pedagoger. Därför har observation som alternativ till arbetsmodell valts bort för denna studie. Det hade också varit möjligt att använda enkät som metod, men då detta enbart ger svar på de frågor som ställs i enkäten och de följdfrågor som kan uppkomma inte får möjlighet att uttryckas var inte heller detta det bästa alternativet för studien.

3.2 Urval av intervjupersoner

Då studien syftar till att ge information om hur verksamma pedagoger arbetar i frågor gällande bemötande valdes olika skolor i olika kommuner och olika städer, pedagoger med olika erfarenhet och utbildning för att försöka se likheter eller skillnader mellan de olika pedagogernas svar. För att få nyanser i arbetsmetoder och eventuella riktlinjer på hur pedagogernas arbete ska genomföras beträffande de frågeställningar studien syftar till valdes två olika kommuner. Flera skolor med varierande kulturell mångfald valdes för att sedan kunna kategorisera och analysera svaren och för att få ett djup i studien. Alla skolor som pedagogerna arbetar i ligger i Mellansverige, men i olika städer då det ansågs intressant för studien att se om bemötandet sker på liknande sätt eller om det skiljer sig från varandra.

Pedagogerna arbetar på skolor som har mellan 200 och 700 elever. De arbetar med klasser om cirka 30 elever och alla har lärarutbildning i grunden. De intervjuade pedagogerna har alla gått lärarutbildningen vid olika orter i Sverige. De har alla mer än 20 års erfarenhet av läraryrket och har under den tiden arbetat i många olika klasser och fått många olika slags erfarenheter. Då vi valt att huruvida de olika pedagogernas svar kan kopplas till kön och genusdiskussioner inte är relevant för syftet av denna studie kommer kön inte att nämnas under studiens gång. Pedagogerna kommer att kallas för "pedagog" eller för "denne". Den enda uppdelningen som gjorts och som kommer tas i

beräkning i denna studie är huruvida de har vidareutbildning inom ämnet svenska som andraspråk eller inte.

3.3 Arbetet inför intervjuerna

Innan intervjutillfällena skrevs ett informationsbrev som skickades ut till pedagogerna via mejl. Detta brev tillhandahöll intervjupersonerna information om vilka författarna av arbetet är, vad arbetet går ut på och lite information om varför författarna anser detta vara ett viktigt ämne. Det innehöll också information om anonymitet som i enlighet med Vetenskapsrådet (2011) i vissa fall utlovar möjlighet till anonymitet när de enskilda individernas identiteter inte är intressanta. Informationen som gavs om anonymitet var den att pedagogens namn, skola eller kommun inte skulle nämnas i studien. Det påpekades också att namn på elever och tidpunkter helst inte skulle nämnas under intervjun, men att om detta skedde så skulle det tas bort i efterhand. Enligt Vetenskapsrådet (2011) gavs också informationen om att intervjun när som helst fick avbrytas om intervjupersonen ansåg att den inte ville besvara de frågor som ställts.

Vid utformande av intervjufrågor togs det hänsyn till vilka områden studien kretsar kring. För att kunna se eventuella skillnader eller likheter i svaren ställdes först frågor kring den intervjuades utbildning och tidigare erfarenheter beträffande andraspråkselever och bemötande. Detta för att försöka se huruvida tidigare kunskaper och erfarenheter påverkar svaren. Andra områden som valdes var pedagogens respektive föräldrarnas del i bemötandet och om, och i så fall hur, kulturella likheter och skillnader kan påverka samarbetet med hemmet. Om det visade sig att dessa likheter och skillnader påverkade arbetet ville vi också veta hur de arbetar i dessa fall. På varsitt håll funderade vi kring relevanta frågor. Frågorna sammanställdes och reviderades till ett antal gemensamma frågor där vikten låg vid att skapa öppna samtal som inbjöd till berättande svar. Denna teknik är vanligt förekommande vid examensarbeten inom lärarutbildningen för att i samtalet söka svar på de frågeställningar som arbetet grundar på (Johansson & Svedner 2006).

3.4 Genomförande

Till att börja med valdes intervjumiljö. Som Stukát (2011) poängterar ska miljön kännas så trygg och lugn som möjligt för både den som intervjuar och den intervjuade. Den intervjuade fick därför själv välja plats. Då alla pedagoger som intervjuats var mitt i planeringen innan höstterminen drog igång föll det sig naturligt att samtliga valde att vara på sina arbetsplatser. Stukát (2011) skriver att arbetsplatsen kan vara en ohotad och trygg plats för pedagogen och detta var det ett alternativ som valdes. Något annat som kan påverka stämningen är storleken på rummet intervjun tar plats i. Både av dessa skäl och för att samtalet skulle höras så tydligt som möjligt på inspelningen valdes ett litet rum där intervjun kunde ske ostört. För att inte missa något i samtalet var båda författarna med under intervjutillfället. Den ena ställde frågorna och samtalet i stort, medan den andre antecknade svaren, kroppsspråket och ibland kom med någon följdfråga för att förtydliga något svar. Detta sätt valdes för att försäkra att inget skulle missas och då den kvalitativa intervjun bygger på tolkning kan intervjuarens erfarenheter spela in på hur denne tolkar svaret. Om två personer finns med under intervjutillfället finns istället en chans att de olika personerna har olika upplevelser och svaret kan te sig olika beroende på förkunskaper hos de olika personerna. Med två personer närvarande kan fler saker upptäckas. Vid ett intervjutillfälle var två pedagoger

deltagande under samma intervju. Detta på grund av önskemål av pedagogerna och den tidsbrist som de upplevde. Vi är medvetna om att dessa två pedagoger kan ha påverkats av varandra och att svaren skulle ha kunnat bli andra om intervjun skett enskilt. Då de båda ville ha stöd av varandra och det kunde synas skillnader i de olika pedagogernas tankar, valde vi ändå att ha med dessa intervjuer i arbetet.

För att säkerställa att de intervjuade fått informationen i brevet togs också denna information muntligt innan intervjun började. Då lämnades också ett muntligt godkännande av samtliga pedagoger att det var okej att intervjun spelades in.

Innan intervjun började förklarades begreppet ”föräldrar till andraspråkselever” utifrån hur vi i detta arbete valt att använda detta begrepp. Detta för att säkerställa att både de föräldrar studien handlar om och de föräldrar som pedagogen pratar om syftar till samma föräldrar. Sedan ställdes några frågor kring utbildning. Vad pedagogen hade för utbildning, när den utfördes, om särskilda kurser mot bemötande av föräldrar eller mot andraspråkselever hade genomförts var de områden som de frågorna kretsade kring. Studien handlar också om bemötande och för att veta vad pedagogen i fråga menar med ”bemötande” så fick denne själv beskriva vad detta begrepp handlar om. Genom intervjun visste då både intervjuaren och den intervjuade pedagogen vad denne menade när den nämnde ”bemötande”. När frågor kring pedagogens och föräldrarnas roll i bemötandet, vikten av en bra relation med hemmen och språkliga och kulturella skillnader i bemötandet var ställda avslutades intervjun med att ge pedagogen möjlighet att komplettera, tillägga eller förtydliga något kring ämnet. Det fanns också plats för dem att ställa frågor om det var något som de ville veta mer om. När diktafonen, efter intervjuernas slut, stängdes av kunde vissa pedagoger i samtalet därefter fortsätta berätta om tankar och erfarenheter kring området. Detta antecknades med penna och papper och dessa uttalanden kan också vara med i studien, efter godkännande av pedagogerna. Om frågor i efterhand skulle framstå godkändes att frågorna i efterhand kunde bli ställda via telefon eller mejl. De inspelade ljudfilerna fördes sedan över i sin helhet till dator.

3.5 Bearbetning av material

När intervjuerna var gjorda började bearbetning av det material som insamlats. Det sagda skrevs ner på papper ordagrant och så exakt möjligt. Då det inte var av stor vikt för studien att ha med kroppsspråk, harklingar, pauser mm, utan det viktiga för studien är pedagogernas upplevelser, erfarenheter och tankar kring hur de själva gör vid situationer i skolan där bemötandet är en central del, så valdes detta att inte tas med i transkriberingen. Stukát (2011) skriver att genom att använda denna transkriberingsmetod väljs intressant och relevant information ut och att det tidsmässigt kan gå snabbare att genomföra. När detta var gjort lästes materialet igenom flera gånger för att försöka hitta mönster, likheter eller skillnader i hur de olika pedagogerna besvarat frågorna som ställts. Kategorier och grupperingar bildades på olika sätt för att försöka hitta en intressant vinkel på de svar som fanns. Utbildningsnivån, antal andraspråkselever på skolan pedagogen arbetar på, skolans upptagningsområde var några aspekter som diskuterades under bearbetningen av materialet. Efter detta letade vi efter likheter i de olika svaren inom de olika grupperna. Av de som intervjuats valdes sex intervjuer ut att ha med i studiens resultat. De valdes för att det då blev tre pedagoger utan vidareutbildning inom området svenska som andraspråk och tre pedagoger med denna vidareutbildning. Dessa sex intervjuer upplevdes lyckade och vi tyckte oss få svar på de frågor som vi ställde och undrade över.

3.6 Studiens tillförlitlighet

Då vi valt att använda sex pedagogers tankar, åsikter och erfarenheter är vi medvetna om att det också påverkar studiens generaliseringsgrad. Har en av de intervjuade dåliga erfarenheter av att bemöta föräldrar till andraspråkselever påverkar detta denna studie mer än om vi hade intervjuat flera tiotal personer. Trovärdigheten i studien hade också varit starkare om vi hade använt observation som metod, då detta hade lett till att vi kanske skulle kunna se hur pedagogen faktiskt gör i bemötandet. Med intervju som undersökningsmetod har vi enbart frågat pedagogerna hur de gör i bemötandet och sedan får vi lita på att de gör som de säger.

Anonymiteten kan göra att de intervjuade känner sig trygga med att det de berättat under intervjuerna inte kommer kunna härledas till dem, personligen. Detta kan skapa ett förtroende mellan intervjuaren och intervjupersonen, vilket skulle kunna bidra till att svaren blir konkreta och specifika.

Stukát (2011) menar att genom tolkningen, som hermeneutik och fenomenologin kräver, lägger författaren in sina egna erfarenheter, tankar och känslor kring ämnet. Detta kan i sin tur påverka de ”svar” som författaren insamlar. Då alla människor har olika upplevelser kan resultaten av en kvalitativ intervju påverkas av vem som utför studien och vilka upplevelser just den personen har. Detta är vi medvetna om och har i åtanke vid sammanställning av resultatet.

Då intervjun genomfördes med båda författarna närvarande vid intervjutillfället kan det ha påverkat intervjuaren. Det finns en möjlighet att pedagogen känner sig i underläge och pressad av att två personer frågar ut denne och detta kan, enligt Stukát (2011), göra att svaret påverkas.

4 Resultat

I detta kapitel kommer först en presentation av de skolor där de intervjuade pedagogerna är verksamma vid. En kort beskrivning av pedagogerna följer därefter. Studiens resultat redovisas i grupperingar med de som inte har vidareutbildning och de som har läst vidare inom området svenska som andraspråk. Inom gruppen som inte har vidareutbildning kommer fler personliga svar visas, av just anledningen att de inte svarade lika enhetligt som de med vidareutbildning. Vi har försökt delat upp svaren efter de frågeställningar som studien har. Med uppdelningen är vi medvetna om att svar som inte passat in kan ha fallit bort. Att strukturera upp svaren krävde dock någon form av uppdelning och valet att göra på detta sätt är ett av många alternativ.

4.1 De undersökta skolorna

De skolorna som redovisas i resultatet är tre olika skolor i Mellansverige. Skolornas upptagningsområden ser lite olika ut, två av dem klassas som mångkulturella medan den tredje inte gör det. Personalen som arbetar på skolorna har olika erfarenheter av arbete kring mångkulturell integration. Vissa har vidareutbildats inom det mångkulturella området, andra inte. Informationen om de olika skolorna hämtades från de olika kommunernas hemsidor och viss information framkom under intervjutillfällena.

4.1.1 Skola 1

Denna skola ligger i en mindre stad i Mellansverige. Upptagningsområdet skolan ligger i är ett område där många nyanlända invandrare placeras. I samma område bor också många svenska familjer där en eller båda föräldrar är arbetslösa. En del av upptagningsområdet är landsbygd och det finns även ett villaområde med dyrare hus. I det sistnämnda området är det många familjer där en eller båda föräldrarna har akademisk bakgrund. Att skolan har en stor del elever med invandrarbakgrund gör att skolan betraktas som en mångkulturell skola. På skolan går ca 200 elever, från förskoleklass till år 6. Pedagogerna arbetar i arbetslag med lärare som arbetar i år F-3 i det ena arbetslaget och med lärare som arbetar i år 4-6 i det andra arbetslaget. I år F-3 arbetar klasslärarna med alla ämnen som klassen har, medan lärarna i år 4-6 har alla årskullarna i de ämnen de är behöriga. De har sedan enskilda mentorsuppgifter i olika klasser. På skolan finns en svenska som andraspråklärare på heltid som har lektioner i svenska med de andraspråkselever som finns på skolan. Dessa lektioner sker i klasser som formas efter deras svenskkunskaper och efter ålder. Skolan har en plan mot diskriminering och kränkande behandling som utfärdades 2010.

4.1.2 Skola 2

Skola 2 ligger i en medelstor stad. Liksom skola 1 har denna skola ett upptagningsområde som berör många samhällsklasser. Det finns ett lägenhetsområde där många nyanlända invandrare placeras och där familjer med en eller båda föräldrarna är arbetslösa samtidigt som det finns ett område med villor med familjer där föräldrarna har akademisk bakgrund. Detta benämns som en mångkulturell skola där det går ca 400 barn i åldrarna F-6. På skolan arbetar pedagogerna i arbetslag där de inte bara har sin klass, utan de har alla klasser i det ämne de är behöriga i. Skolan har en plan mot diskriminering och kränkande behandling som utfärdades 2011 och som gäller för 2011/2012.

4.1.3 Skola 3

Skola 3 ligger, även den, i en medelstor stad. Denna skola ligger inte i ett upptagningsområde som klassas som mångkulturellt. På skolan går ca 700 elever i åldrarna F-9. Ca 250 av dessa elever finns i årskurserna F-6. Lärarna använder sig av olika arbetsformer och samarbetet mellan olika klasslärare varierar. Klasslärare för parallellklasser arbetar integrerat och planerar ofta vardagliga och mindre vanliga upplägg tillsammans, såsom lektionsplaneringar eller utflykter. Utöver detta har varje klasslärare enskilda mentorsuppgifter. I år F-3 arbetar klasslärarna med alla ämnen som finns på schemat. Lärarna som arbetar med årskurserna 4-6 undervisar alla årskullarna i de ämnen de är behöriga. Denna skola har en plan mot diskriminering och kränkande behandling som utfärdades 2011 och som gäller för 2011/2012.

4.2 De intervjuades bakgrund

Studiens har genomförts med semistrukturerade intervjuer och i resultatet kommer sex av dessa att redovisas. Rent utbildningsmässigt har hälften av de intervjuade någon form av utbildning inom det mångkulturella spektrumet som exempelvis inom området för svenska som andraspråk. Alla de verksamma pedagoger som deltar i just denna studie har alla saknat en för dem central del i deras grundutbildning; interkulturell medvetenhet och mötet av mångkultur i skolan. Tre av de intervjuade har valt att vidareutbilda sig inom detta område. Valet att läsa vidare har de gjort helt själva och av personligt intresse.

4.3 Bemötande – vad är det för dig?

Pedagogerna fick själva beskriva begreppet ”bemötande”. De olika pedagogernas beskrivningar finns här nedan.

4.3.1 Pedagoger utan vidareutbildning

”Bemötande oavsett om det är föräldrar till andraspråkselever eller en svensk förälder eller mormor eller morfar eller såhär så är bemötande en central del i vårt jobb.”
(Intervjuad pedagog) De tre pedagogerna har inget sammanhängande tema i deras svar på frågan, de har lagt tyngdpunkt på lite olika saker.

Pedagog 1 beskriver bemötande som någonting väldigt viktigt och lägger tyngdpunkten i resonemanget kring trygghet och att pedagoger kan få föräldrarna att känna sig respekterade om man bemöter dem på ett bra sätt.

Pedagog 2 beskriver det första mötet som oerhört viktigt, att bemöta människor med kunskap och förståelse kring att de kanske har andra erfarenheter än läraren själv.

Pedagog 3 betonar vikten av att tillmötesgå föräldrar till andraspråkselever med förståelse, att verkligen lyssna till vad de har att berätta eller att säga.

4.3.2 Pedagoger med vidareutbildning

De pedagoger med vidareutbildning inom området svenska som andraspråk har alla beskrivit bemötande på liknande sätt. De beskriver att det handlar om hur pedagogen möter en annan människa på ett respektfullt sätt och hur pedagogen söker kontakt med föräldrarna som lämnar sina barn i deras händer större delen av dagen. Alla tre

poängterar att för att kunna möta en förälder på ett respektfullt sätt så kan det behövas en förståelse och acceptans för att de kan ha varit med om andra saker än vad pedagogen själv har, och att visa intresse för dem och familjens bakgrund. Alla tre nämner också att ett första bra möte med föräldrar till andraspråkselever kan vara avgörande för om de känner sig bra bemötta eller inte. Första mötet måste ha en genomgående positiv känsla där man förklarar förväntningar och låter dem ställa de frågor de har genom en närvarande tolk.

4.4 Skillnader i bemötandet mellan svenska och föräldrar till andraspråkselever.

Hur pedagogerna tänker kring bemötandet kommer att redovisas nedan. Vi kommer också redovisa vad de tycker är lärarens roll i bemötandet och vad som är föräldrarnas roll i bemötandet. Om det finns några skillnader i hur de tänker sig bemötandet av svenska föräldrar och föräldrar till andraspråkselever ska dessa också finnas med här.

4.4.1 Pedagoger utan vidareutbildning

Pedagog 1 menar att oavsett vilka föräldrar pedagoger möter i skolan är det viktigt att föräldrarna känner sig delaktiga i barnens skolgång och att de kan ge stöd till barnen, hemifrån. Denne beskriver det goda bemötandet som en vital del i lärarens arbete. Om läraren någon gång skulle göra något som av föräldrar kan uppfattas som ett misstag kan ett gott, utvecklat samarbete bidra till en större acceptans för det inträffade. Att föräldrarna vet att handlingen egentligen hade goda avsikter, men att det blev fel på något sätt, kan ge läraren spelutrymme och möjlighet att ställa till rätta.

Pedagog 2 vill beskriva samarbetet med hemmet som en viktig aspekt att få fungera då relationen mellan lärare och förälder avspeglas på barnen. Att barnen kan känna ett ökat behov av att prestera och att uppföra sig i skolan, om mamma och pappa har god kontakt med läraren. Är det någonting som blir bekymmersamt så vet barnen att läraren kan ta kontakt med föräldrarna och prata med dem, om de har ett gott samarbete. Dessutom menar pedagogen att det är viktigt att visa respekt för hur föräldrarna förhåller sig till just sitt barn, att inte tala om hur föräldern ska göra.

Pedagog 3 har beskrivit acceptansen vid misstag på liknande sätt som pedagog 1. Om pedagogen byggt upp relationen innan eller inte, kan vara av stor vikt vid frågetecken, missförstånd och/eller problem av olika slag. Pedagogen har även lagt ett stort ansvar vid sin egen insats när det gäller bemötande av föräldrar i allmänhet. Det förtroende som en förälder kan känna för pedagogen, att denne tar hand om barnet i fråga, är oerhört viktigt i sammanhanget, enligt denna pedagog.

De tre pedagogerna gör ingen skillnad på föräldrar till andraspråkselever och på svenskfödda föräldrar. I de svar de angett nämns ofta ”det gäller, oavsett om det handlar om en förälder till andraspråkselever eller någon annan förälder...”.

4.4.2 Pedagoger med vidareutbildning

I en skolverksamhet beskriver pedagoger med vidareutbildning att bemötandefrågor är viktiga att jobba med för att föräldrarna ska kunna känna sig trygga med att lämna sina

barn på skolan. Denna trygghet uppnås genom att föräldrarna känner att de blir bra bemötta och att personalen bryr sig om barnet.

I bemötandet beskriver de att det är lärarens uppgift att försöka vara så tydlig som möjligt vid de tillfällen förälder och pedagog möts. Finns det tillfällen då språket inte räcker till är det pedagogens ansvar att göra sitt yttersta för att få fram informationen, då alla föräldrar har samma rätt till att kunna ta del i sitt barns skolgång. Vid de tillfällen kommunikation via det verbala språket kan brista menar de alla att kroppsspråket kan vara en stor hjälp för att överbygga det verbala språkets glapp. Pedagogen bör därför våga prova förklara med hjälp av kroppen, gester och mimik.

Att föräldern ska kunna fråga om barnet och dess utveckling är viktigt för att kunna utveckla ett samarbete med hemmet. Alla tre poängterar att det är pedagogens uppgift att se till att föräldern har möjlighet att uttrycka de frågor den har. De säger att detta ansvar inte ligger hos föräldern. Sedan säger en av pedagogerna att ansvaret för vilken information skolan får från föräldern rörande barnet är bara något föräldern kan påverka och att ansvaret för att pedagogen ska veta vilka förväntningar föräldern har på skolan ligger hos föräldern. Denne menar att det är pedagogens och skolans ansvar att se till att det finns möjlighet för föräldern att uttrycka sig och ställa frågor, men att det är förälderns ansvar att av intresse för barnet berätta de saker som skolan behöver veta om hemförhållanden för att kunna arbeta på ett bra sätt med barnet. Samma pedagog förklarar också att denne förväntar sig att föräldern ska visa ett intresse för sitt barn och en vilja att barnet skall utvecklas både kunskapsmässigt och socialt.

4.4.3 Sammanfattning av bemötande

Alla pedagogerna poängterar att bemötande är en fundamental del i läraryrket. Eleverna träffar läraren varje dag, de hinner lära känna varandra förhållandevis snabbt. Föräldrarna och läraren träffas inte lika ofta och för att få en uppfattning och att lära känna varandra, samt få ett samarbete där båda parter kan förlita sig på varandra kan därför ta lång tid. När det gäller föräldrar med annat modersmål än svenska kan det ta ännu längre tid när språkliga begränsningar försvårar kommunikationen mellan hem och skola. Pedagoger utan fördjupade kunskaper inom andraspråksundervisning beskriver bemötande i stort, att det är viktigt i största allmänhet. Däremot vill pedagogerna med vidareutbildning inom området betona bemötande av föräldrar och elever med annan kulturell bakgrund som särskilt viktig. Båda grupperna behandlar trygghet; tryggheten föräldrar ska kunna känna när de lämnar sina barn på skolan.

4.5 Kultur och språk

Hur pedagogerna bemöter föräldrar är av stor vikt. De kulturella och språkliga skillnaderna som kan finnas människor emellan är något som kan påverka bemötandet. Nedan redovisas hur de intervjuade pedagogerna resonerar kring de skillnader och likheter som finns, gällande kultur och språk.

4.5.1 Pedagoger utan vidareutbildning

Pedagog 1 menar att föräldrarnas kunskaper kring svenska språket eller svenska kulturen inte har någon som helst påverkan huruvida samarbetet mellan hem och skola fungerar. Återigen gör inte denne pedagog någon skillnad på vilka föräldrar det talas om

utan hävdar att det alltid, oavsett föräldrarnas härkomst, handlar om att ha bra bemötande för att ha en god grund att bygga en förtrolig relation på.

Pedagog 2 menar att både hemmet och pedagogen ska sätta barnet i första rummet, genom att lyssna in vad föräldrarna har att berätta om sitt barn. Pedagog 2 menar att det ändå är föräldern som känner sitt barn bäst. Samme pedagog beskriver förväntan som denne har på föräldrarna, att de har intresse av att veta hur det går för deras barn i skolan och huruvida barnet känner trygghet i skolmiljön och hur arbetet mot målen går. ”En flickas pappa kommer och han är såhär, ja men gud åh, och han bockar och bugar och tackar och jag har god lust att säga att nå men herregud, det är bara jag här.” (Intervjuad pedagog). Pedagog 2 uttrycker också att kulturella skillnader kan synas i matsalen. Vad för mat eleven äter eller inte äter är en tydlig skillnad, men något som de övriga elever inte ser som konstigt. Dessa två exempel är skillnader som pedagoger märkt mellan de olika kulturerna.

Den tredje pedagog 3 beskriver att föräldrar har ansvar att vid frågor eller andra funderingar fråga läraren och att denne förväntar sig att föräldrar förstår att läraren inte kan gissa sig till vad de kan tänkas undra. Pedagog 3 gör även klart att föräldrarna alltid har ett ansvar att delge läraren viktig information gällande deras barn. När lärare och föräldrar inte talar samma språk beskrivs det som svårt att reda ut missförstånd och att delge information föräldrarna behöver ta del av. En kulturell skillnad som pedagog 3 beskriver som svår att ta itu med om lärare och föräldrar inte talar samma språk är när föräldrarna har ett sätt att vara mot sina barn som bryter mot de normer vi har i Sverige. Att tala om för föräldrarna att det inte är okej kan vara svårt.

Dessa tre pedagoger beskriver alla människor som olika och att alla ska bemötas med ödmjukhet. Att göra skillnad för att barnen har annan härkomst är något som pedagogerna inte ser som nödvändigt. En av pedagogerna nämner också att studenterna vid grundutbildningen diskuterade synen på sexualkunskap och hur man smidigast tar upp det med eleverna. Denne nämner människors olika syn på sex och samlevnad och befäster argumentet om att överlag möta varje elev utefter dens sociala, kulturella och språkliga förutsättningar.

Två av de pedagoger som inte har någon vidareutbildning drar paralleller mellan kultur och religion. En av dem beskriver hur de arbetar med mångkultur med hjälp av en almanacka. Denna almanacka innefattar många religioners högtider och på så sätt blir det enklare för pedagogerna att uppmärksamma varje elevs individuella bakgrund. Den andra pedagog 4 berättar att en fördel med att ha ett utvecklat samarbete med föräldrar till andraspråks elever kan vara olika religionstillhörigheter. Föräldern kan i utbildningssyfte komma och berätta om sin religion för eleverna. Samma pedagog 4 beskriver även hur ett utvecklat samarbete kan ge möjlighet för pedagogerna att ”påverka med våra värderingar”.

4.5.2 Pedagoger med vidareutbildning

Hur mycket föräldrarna förstår av det svenska språket är något som de alla anser påverkar arbetet med dessa föräldrar. De säger att informationen som ska hem till familjer i form av veckobrev, kallelser till föräldramöten eller utvecklingssamtal eller liknande information inte alltid når föräldrarna. De nämner att det finns olika anledningar till detta. En anledning som tas upp är att föräldrarna inte kan läsa svenska

och att de helt enkelt inte förstår det skrivna. I dessa fall kan det vara bra att få informationen översatt till modersmålet eller i alla fall till engelska. En av pedagogerna nämner att denne ibland översätter till modersmål genom olika översättningsverktyg och lägger in bilder till texten för att förtydliga det skrivna för att försöka ge föräldrarna större möjlighet att förstå.

En annan nämnd anledning till att informationen inte alltid når föräldrarna kan vara att informationen inte tas hem. När eleverna får brevet i skolan och ska ta hem det till föräldrarna är det inte alltid barnet faktiskt lämnar över det till föräldrarna. De intervjuade menar att när eleven får informationen och ska överlämna det till föräldrarna ger pedagogen över makten till eleven. Föräldern har inte längre samma möjlighet till inflytande över barnet utan barnet kan nu bestämma vad föräldern ska få ta del av och inte.

När de föräldrar som har begränsade kunskaper i svenska språket, eller inte kan svenska alls, kommer till skolan och pedagoger ska försöka göra sig förstådda säger de alla tre att det händer att eleven själv eller ett äldre syskon kan få agera tolk. De poängterar att det bara är ”enkel information” och rent praktiska saker detta kan handla om och att de aldrig använder eleven som tolk när de måste informera föräldrarna om något eleven gjort eller dess utveckling. Alla tre är negativt inställda till att använda eleven som tolk, då eleven får möjlighet att välja vad den vill översätta och vad den väljer att lämna ute. Vet eleven om att den gjort något dumt och tillfrågas berätta för föräldrarna att det är utvecklingssamtal om en vecka kan denna information ibland komma bort på vägen. I de fall pedagogen vill använda sig utav sina egna kunskaper för att försöka informera föräldrarna säger alla de vi intervjuat att kroppsspråket är viktigt. Att försöka visa med kroppen och peka är något som kan underlätta arbetet med dessa föräldrar.

Om föräldrar till andraspråkselever förstår svenska kulturen eller inte är också något som kan påverka skolans verksamhet och arbetssätt enligt dessa tre pedagoger. I mötet med föräldrar kan brist på språkliga kunskaper vara en svårighet, men de menar också allihop att kulturella kunskaper kan påverka. I vissa länder finns vissa värderingar och sätt att göra saker på, medan samma sak görs på ett helt annat sätt i ett annat land. Detta menar de intervjuade inte är ett hinder, däremot att det kan vara en svårighet om man inte har förståelse och kunskaper kring andra kulturer.

En av pedagogerna berättar om när denne mötte en viss förälder för första gången. Istället för att ta i hand pussade föräldern pedagogen på kinden. ”Jag tänkte såhär att nu ska jag väl smacka tillbaka litegrann då.” En annan av pedagogerna har upplevt tillfällen då barn från andra kulturer inte ser de vuxna i ögonen. Detta, trodde pedagogen, på grund utav att det i vissa kulturer anses vara oartigt av barn att se en vuxen och överordnad i ögonen.

En av pedagogerna berättade också att vid exempelvis bad kan vissa elever från andra kulturer och med andra religioner ibland inte följa med och bada. Anledningen är att föräldrarna inte tillåter barnen att duscha tillsammans med andra eller, om det gäller flickor, att de inte får visa hud. Ibland har de löst detta med eget duschrum eller att de får bada med våtdräkt. En pedagog nämner den svårighet som kan finnas när språkliga hinder finns mellan pedagog och skola.

Man vet inte vad det beror på. Förstod de inte eller vill de inte? För jag har exempel på barn som inte dyker upp på skolavslutningen. Är det för att vi är i kyrkan eller förstod de

inte att vi ska vara i kyrkan? Eller hade de problem att ta sig till kyrkan? Man greppar inte vad problemet är alla gånger. (Intervjuad pedagog)

”De kan nicka och så tror vi att de förstår, men så har de inte de där gympakläderna imorgon i alla fall.” säger en annan pedagog.

En annan sak som två av pedagogerna nämner är hur de själva uppfattas av föräldrarna. I vissa kulturer har inte kvinnan lika hög status som mannen och i vissa fall kan det också ses konstigt att en kvinna ens kan vara lärare. Då de menar att bemötande handlar om att visa respekt för varandra, men också att få respekt kan det i vissa fall betyda att de måste tänka på vad de har på sig och hur de framställer sig själva.

Och så man som lärare tänker på att kanske inte klär sig utmanande. Man vill ju ha respekt och då är det viktigt att man tänker på sådana här signaler, sådana saker. Jag behöver ju inte ha slöja. Jag är ju ändå mig själv, men jag måste tänka på hur jag uppfattas om man säger så. (Intervjuad pedagog)

Alla tre nämner att de har upplevt att pedagoger kan behöva ha intresse för hela familjen när det gäller familjer från andra kulturer. De förväntar sig mer att läraren vet vad alla heter och bryr sig om hur alla i familjen har det. Två av pedagogerna uttrycker att det kan underlätta för hela arbetet med barnet att visa ett intresse för familjen, men också att det är trevligt att ha en god kontakt med dessa familjer då de anser att de får mycket tillbaka. Genom att visa intresse, fråga och föra en dialog tror pedagogerna att föräldrarna känner ”här bryr de sig om mig och mitt barn” och då blir samarbetet mycket lättare. Ett hinder i samverkan kan, enligt en pedagog, vara det bristande sociala nätverk familjen har. Detta menar pedagogen kan påverka föräldrarnas möjlighet att vara delaktiga i skolan, då det exempelvis kan vara svårt för familjen att få barnvakt till yngre syskon vid föräldramöten eller utvecklingssamtal. Ett annat hinder en av pedagogerna nämner är schemats användning i skolverksamheten. Denne beskriver schema som någonting ”typiskt svenskt”. Pedagogen berättar om tillfällen när skolans personal fått förklara för föräldrar vitsen med att komma i tid. Detta beskriver pedagogen som en typisk kulturell skillnad.

Alla de tre pedagoger som har vidareutbildning beskriver kultur och religion som svåra att definiera var för sig. Två av pedagogerna ser föräldrar med annan religiös eller kulturell bakgrund som tillgång i utbildningssyfte. Att använda dessa föräldrar för att informera om religiösa högtider eller för att visa på kulturella skillnader är något som dessa pedagoger ser som en fördel. En pedagog beskriver hur skolan bad en förälder att laga maträtter med koppling till familjens hemland. Pedagogen beskriver detta som uppskattat, från både skolan, elever och föräldern.

4.5.3 Sammanfattning av kultur och språk

Den grupp pedagoger som inte har någon vidareutbildning inom ämnet ville inte göra någon skillnad på hur samarbetet bör se ut mellan hem och skola, beroende på vilka föräldrarna är. Istället beskrivs en övergripande inställning till hur samarbetet med hemmen, oavsett vilken bakgrund familjen har, bör eller kan se ut.

Pedagogerna med vidareutbildning beskriver hur viktigt det är att med kunskap och förståelse möta elever och föräldrar, i synnerhet när det gäller de som har en annan kulturell bakgrund eller talar ett annat språk. Två av dessa pedagoger nämner också

intresset man som lärare bör visa för hela familjen, även om denne bara har ett av barnen i skolan. Familjen kan vara det absolut viktigaste och som lärare är det önskvärt att ha god kontakt för fortsatt samarbete med hemmet. Båda grupperna ser det som en fördel att använda föräldrar till andraspråks elever i utbildningssyfte, när det gäller religions- och samhällskunskap.

4.6 Arbetet med mångkultur i skolan

Då de kulturella och språkliga skillnaderna, och de begränsningar som kan finnas, kan påverka bemötandet kommer det här redovisas på vilket sätt pedagogerna arbetar i bemötandet av föräldrar till andraspråks elever.

4.6.1 Pedagoger utan vidareutbildning

Att ta emot nyanlända barn beskriver pedagog 1 som ett ansvar som på den skolan till stor del hamnar hos de lärare som har vidareutbildning inom andraspråksinläring. Samma pedagog menar även att det är lättare att ta emot elever där föräldrarna själva har studiebakgrund. I undervisningssituation vill denne också framställa lärarens förmåga att tala tydligt, benämna allt och verkligen tänka på hur man säger saker och ting som oerhört viktiga komponenter för att få med eleverna. Kulturella skillnader gällande hur man använder kroppsspråket vid kommunikation, menar denne pedagog inte spelar någon roll. Pedagog 2 beskriver kontakten med hemmet som väldigt viktig när det kommer till elevens skolarbete överlag. Att föräldrarna är införstådda med vad som krävs av eleven och föräldrarna påverkar elevens resultat. För att förälder och barn skall inse poängen med det hela krävs en förståelse mellan hem och skola; vid språkliga skillnader mellan båda parter kan denna kommunikation bli problematisk. Pedagog 3 säger så här beträffande möten mellan andraspråksfamiljen och läraren i allmänhet: ”Det kommer tillfällen där man inser att man inte har en aning och då inser man vad lite resurser det finns kring det här.”. Denne lärare efterfrågar mer utbildning för lärare, redan i grundutbildningen, beträffande andraspråksinläring och bemötande av dessa familjer. Pedagogen säger så här gällande hur barnen uppfattar kommunikationen mellan föräldrarna och läraren:

Och att man från första början är öppen och att man säger att ni kan komma och prata med mig om det är någonting, för barnens skull. För att om det är någonting som de känner, att fröken och pappa och mamma tycker absolut inte likadant men de kan prata med varandra ändå och det är inte hela världen, det tror jag är jätteviktigt.

4.6.1.1 Modersmåls lärare och tolk

Pedagog 1 vill ange brist på resurser som största anledningen till att modersmåls lärare inte används som tolk mellan lärare och elever. Modersmåls läraren har oftast begränsat med tid på specifika skolor och om det är dennes arbetsuppgifter att översätta meddelanden och veckobrev till föräldrarna ställer sig pedagogen frågande till. Service där meddelanden översätts av tolk har använts men pedagogen återkommer till den ekonomiska faktorn som har väldigt stor del i sammanhanget och menar att det oftast inte finns pengar till sådan hjälp. Denne slår dock fast att endast utbildade tolkar skall användas till ändamålet då modersmåls läraren kanske umgås med familjen på fritiden.

Att använda eleven, som översätter mellan förälder och lärare, ser pedagogen som någonting man ska vara mycket försiktig med.

Pedagog 2 berättar om hur nya elever, där föräldrarna har annat modersmål än svenska, tas emot på deras skola. Denne förklarar hur lärarna, som ska ha eleverna under lektionstid, rektor, speciallärare och föräldrarna sitter ner tillsammans med en tolk och att då ”passa på” att delge föräldrarna den information de behöver veta. Vardagliga situationer som att meddela att eleven ska ha med sig idrottskläder till dagen efter är en situation där eleven kan användas som tolk. Sådana vardagliga konversationer anser denna pedagog inte vara något problem att faktiskt använda barnet, rent praktiskt fungerar det inte att ha tolk så fort det är sådana småsaker. Men pedagogen understryker vikten av att denne aldrig använder barnet som tolk vid samtal exempelvis gällande hur eleven ”klarar skolan”.

Erfarenheterna den tredje pedagog har när det gäller tolkar i skolsammanhang är väldigt positiva, telefontolkar brukar fungera jättebra. Denne berättar också att eleven i nödfall kan användas som tolk mellan förälder och lärare, vilket beskrivs som ett nödvändigt ont. Detta är dock någonting pedagogen menar skall undvikas i största möjliga mån. Vid ett par tillfällen har denne pedagog även använt modersmålläraren som tolk, vilket har fungerat bra.

4.6.2 Pedagoger med vidareutbildning

Det första som en av pedagogerna nämner är att för att kunna arbeta på en mångkulturell skola krävs en vilja av de pedagoger som arbetar där. Med det menar denne att de pedagoger som arbetar på skolan måste ha ett interkulturellt medvetet tänkande. Denna nämner den främlingsfientlighet som finns i samhället och att det inte finns någon som helst plats för människor med de tankarna i dessa skolor. Alla de tre pedagogerna nämner att när det däremot arbetar människor på skolorna som verkligen vill arbeta med elever med svenska som andra språk och som finner det utvecklande och intressant med andra kulturer blir arbetet så mycket roligare och det känner också föräldrarna av.

Gällande hur de olika pedagogerna lägger upp arbetet av samarbetet med föräldrar till andraspråkselever säger en av pedagogerna att det är tydligt att skolan ska vara likvärdig. Denne menar att skolan ska vara likvärdig och att alla elever ska ha samma rättigheter och förutsättningar, men menar att det inte ser ut så i Sverige idag. Pedagoger säger att nyanlända familjer i dagens samhälle placeras ut i vissa områden i städer och att detta inte hjälper den integration som önskas. Då alla nyanlända familjer hamnar på samma ställe kan de prata på sitt modersmål med grannar och människor i närsamhället. Det blir lika på skolorna i dessa områden, att eleverna kan prata med varandra på sitt modersmål på raster och inte behöver använda svenskan. Denne menar pedagogen påverkar arbetet på skolan genom att de får lägga extra energi på att utveckla ett fungerande system för att förbättra elevernas svenskkunskaper. Denne nämner också att hur bra barnen blir på svenska språket och lär sig förstå den svenska kulturen kan påverka hur intresserade och medvetna föräldrarna blir av svenska språket och svensk kultur. Av denna anledning anser pedagogen att det vore bra om nyanlända elever inte hamnar på en och samma skola, utan att alla elever skulle dra nytta av att ha mångkultur omkring sig. Pedagoger påpekar också detta:

Då är det bra ju jättebra om man lärt sig från början att se fördelar och nackdelar med att vi är olika och att vi har olika med oss. Det är ju jättespännande om du kommer från Somalia och jag kommer från Frankrike och att vi liksom är världsmedborgare, men det måste man ju få lära sig och se fördelarna.

Två av pedagogerna nämner att de skulle vilja utveckla barnens fritid och deras aktiviteter. Om det skulle finnas fler möjligheter för dem att uppleva samhället som finns utanför det område de blivit placerade i skulle de ha en större språkutveckling och även i det här fallet tror pedagogerna att det skulle smitta av sig på föräldrarna. Svårigheterna med detta kan vara att familjerna inte har råd att betala medlemsavgifter i föreningar eller att de inte känner sig trygga på grund av osäkerhet för det nya landet. Pedagogerna är medvetna om svårigheterna kring detta men en tillägger att det också kan vara så att föräldrarna faktiskt inte vet vad det finns för fritidsaktiviteter som finns att tillgå i Sverige. De nämner alla tre att det inte går att vara etnocentrisk i arbetet med dessa familjer. Att visa ödmjukhet och att lyssna är något av det viktigaste för en pedagog i detta arbete. Bara för att familjen kommer ifrån ett visst land behöver inte individer från samma land vara på samma sätt. De poängterar att alla människor är olika oavsett vart de kommer ifrån, men att det kan vara respektfullt att visa hänsyn för varje individs bakgrund och tidigare erfarenheter.

Vid en av intervjuerna nämns en handlingsplan som har arbetats fram i syfte att fungera som mall vid mottagandet av nyanlända familjer. Detta är en plan som svenska som andraspråkspedagoger själva har fått arbeta fram då de ansåg att det saknades direktiv vid bemötandet. Alla tre påpekar att det i läroplanen finns mål och direktiv om att föräldrakontakten är viktig och att den ska utvecklas. I samtalet om detta säger en av pedagogerna: ”Direktiven finns men förutsättningarna finns inte alltid uppifrån, tycker vi då.”

Många pedagoger har viljan att arbeta med frågor rörande andraspråkselever enligt dessa pedagoger, men de har inte de kunskaper som krävs. Det finns inte heller tillräckligt med fortbildning i form av studiedagar eller föreläsningar som kan bredda deras kunskaper.

4.6.2.1 Modersmåls lärare och tolk

På frågan om hur de arbetar just i samarbetet med föräldrar till andraspråkselever svarar en av pedagogerna att denne ofta tar hjälp utav modersmåls lärare för att göra sig förstådd. Pedagogen beskriver att föräldrarna får en chans att kunna uttrycka sig efter sina egna förutsättningar på det sättet. ”Att de kan få i lugn och ro prata med någon som de har lätt att kommunicera med.” ”Det är kanske lättare för dem att ställa frågor till en sån person istället.” De andra pedagogerna är också inne på detta spår, men menar att det inte är hållbart då modersmåls lärarna inte har en fast tjänst på skolan, utan har korta pass på skolor i hela kommunen. Att de då ska hinna med att hjälpa till i den vardagliga kontakten med föräldrar ser de som omöjlig.

Två av pedagogerna svarar att de i samarbetet med föräldrar till andraspråkselever alltid använder tolk. En av dem nämner att kortare meddelanden ofta kan översättas av modersmåls lärarna, men poängterar att det egentligen inte ingår i deras arbetsuppgifter. Den tredje pedagogen använder också tolk men säger att i de vardagliga situationerna där denne bemöter föräldrar kan den lilla engelska som både pedagogen och föräldern förstår, med hjälp av kroppsspråk och mimik, hjälpa till.

De har alla befunnit sig i situationer då de har använt eleven som tolk. Alla tre beskriver att dessa situationer enbart handlar om att få föräldern att förstå ”enkel information”. Denna information får aldrig beröra eleven själv och dess utveckling poängterar alla tre. Detta sätt är något som de inte ser som optimalt, men att det i vissa situationer är det enklaste och snabbaste sättet för att försöka se till att föräldrarna får samma information som de svenska föräldrarna.

4.6.3 Sammanfattning av arbetet med mångkultur i skolan

Hur pedagogerna arbetar i förhållande till de krav som ställs på deras kompetens då skola och samhälle är under ständig förändring, tycks bekymra pedagogerna utan vidareutbildning inom ämnet. Alla efterlyser de chansen att få veta mera om detta och även fast en av dem beskriver dennes kunskaper som tillräckliga tycks lärare aldrig bli fullärda; ”Kunskap är aldrig tungt att bära.” (Intervjuad pedagog)

Beträffande fortbildning av lärare tycks de båda grupperna vara överens; den kompetens som behövs finns inte. De som vidareutbildat sig inom området tycks dock vilja slå ett extra slag för vikten av att ha utbildning och dessa pedagoger önskar en fördjupning redan i grundutbildningen.

5 Diskussion

Under detta kapitel kommer resultaten att diskuteras i förhållande till tidigare forskning och den litteratur vi valt att använda oss av. Viss tidigare forskning, som ännu inte presenterats, kommer att användas i diskussionen. Därefter kommer en diskussionssammanfattning. Avslutningsvis följer en metoddiskussion samt förslag till vidare forskning.

5.1 Hur kan bemötandet av föräldrar till andraspråkselever se ut i jämförelse med bemötandet av svenskfödda föräldrar?

Under resultatet har intervjuerna delats upp i två olika grupper; de som inte har vidareutbildning inom området svenska som andraspråk och de som har denna vidareutbildning. De som inte har vidareutbildning uttryckte att oavsett föräldrarnas härkomst och kulturella och språkliga förutsättningar så ska alla föräldrar bemötas på samma sätt. De pedagoger som däremot har vidareutbildning uttryckte att alla föräldrar förtjänar att bli bemötta med eftertanke, men att de föräldrar som inte har samma kulturella och språkliga förutsättningar kan behöva bemötas med större förståelse och kunskap. De vidareutbildade pedagogerna har i likhet med Alfakir (2004), Bouakaz (2009) och Sjögren (1996), beskrivit att föräldrarnas tidigare upplevelser av skolan bör tas i beaktande när de möts. Har de en dålig erfarenhet av skolan kan detta påverka föräldrarnas tankar kring den svenska skolan också.

Sjögren (1996) beskriver hur föräldrar överlag kan ha svårt att förstå skolans system då det ofta kan vara tiotal år sedan de själva gick i skolan. Om föräldern dessutom kommer från ett land med annan kultur och andra värderingar ökar detta den okunskap och de missförstånd som kan uppstå. Detta är också något som de intervjuade pedagogerna beskriver att de ibland kan uppleva. En av pedagogerna berättar om en förälder som inte förstod vitsen av att använda schema. Denne förklarar dock att det var skolan som inte hade förklarat tillräckligt vad ett schema var till för och att det självklart är svårt att förstå ett schema och vitsen med det om man aldrig har använt ett. I sådana situationer krävs i första hand eftertanke och förståelse enligt de intervjuade pedagogerna. För att leva upp till det efterlyser de dock stor kunskap om olika kulturer.

Som Norlund (2005) beskriver det så har det mångkulturella och interkulturella samhället skapat ett större krav på kunskaper om andra. Han menar, till skillnad från de pedagoger med vidareutbildning men i likhet med två av de pedagoger som saknar vidareutbildning, att det mångkulturella för med sig så många olika kulturer, normer och religioner och att ha kunskap om alla de olika skillnader och likheter som finns är ett allt för stort krav att ha på en samhällsmedborgare. ”Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald.” Skolverket (2011 s.7)

Även skolverket talar om det utvidgade och kulturella samhället och poängterar vikten av att alla människor som vistas inom skolan ska känna att de får ta del i den gemenskap som skolan innebär.

Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. (Skolverket 2011 s.7)

Något som vi funderat kring är det krav som Skolverket ställer på ”förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar”. Det vi ställer oss kritiska till är om det verkligen ska vara ett krav att kunna ”leva sig in i andras villkor och värderingar”. Att kunna *förstå* andra kulturer är något som vi menar är av stor vikt för att utveckla samverkan med elever, föräldrar och familjer. Som Norlund (2005) skriver känns det allt för konstruerat att ställa krav på att kunna leva sig in olika människors situationer. Då det inte går att veta om en specifik situation påverkar en människa likadant som en annan, menar vi att det bör vara nästintill omöjligt att leva sig in någon annans förutsättningar. Att däremot försöka *förstå* och hitta vägar för att kunna verka tillsammans är av stor vikt i det pedagogiska arbetet.

Förståelse är dock inget som bara kommer till pedagoger själv, utan det krävs kunskap runt kulturer för att kunna förstå dem. Detta är ett arbete som kan kräva tid, men som pedagogerna med utbildning menar är av stort värde. Löwenborg och Gíslason (2002) skriver att det är betydelsefullt i den pedagogiska verksamheten att ha en bra samverkan med föräldrar.

Svårigheterna i föräldrakontakter är å andra sidan en av de största källorna till stress i personalens arbete. Det är därför nödvändigt att ett väl fungerande föräldrasamarbete blir ett viktigt mål i förskolans och skolans verksamhet (Löwenborg och Gíslason 2002 s.138).

Fem av de sex intervjuade uttrycker att den kontakt de har idag med föräldrarna inte är felfri. De fem skulle alla vilja se en utvecklad samverkan med alla föräldrar till elever på skolan. Flertalet av de intervjuade påpekar också att föräldrakontakten inte alltid kommer i första hand i deras arbete. De menar att läraruppdraget omfattar många områden och att kraven på måluppfyllelse påverkar deras möjligheter att hinna med att utveckla en bra föräldrakontakt. Lindahl och Pettersson (2010) har kommit fram till att samverkan med hemmen upplevs tidskrävande både för pedagogen, men också för föräldern. De menar, lika som de pedagoger vi intervjuat, att för de familjer med flera barn kan möten och träffar som planeras upplevas som betungande. Precis som Löwenborg och Gíslason (2002) beskriver tror vi, efter slutförda intervjuer, att om det på skolor skulle finnas specifika mål gjorda för att eftersträva en god föräldrakontakt, skulle det kunna upplevas som en mer konkret och till läraryrket grundläggande uppgift. Detta är något som de pedagoger vi intervjuat också efterfrågar.

För att återgå till de pedagoger som inte har vidareutbildning och deras övergripande svar, att alla föräldrar ska bemötas på samma sätt, vill vi mena att den diskrimineringslag som finns i Sverige inte syftar till att alla ska bemötas lika, utan ge alla människor förutsättningar för att kunna verka på samma villkor.

1 § Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. (Diskrimineringslagen hämtad 28/9-2012)

Vi tänker oss att det är skillnad mellan att alla ska bli behandlade lika och att alla ska få samma möjligheter. Skulle alla bli behandlade lika skulle detta kunna upplevas diskriminerande i de fall då särskiljande behandling kan vara nödvändig för gynnande av den specifika personens utveckling.

5.2 Hur kan eventuella kulturella skillnader påverka samarbetet med hemmet?

En aspekt som en av de intervjuade nämnde var hur pedagogen väljer att klä sig. Pedagogen sa att klädseln påverkar hur omgivande människor uppfattar denne. Hur lärare bör klä sig, agera och reagera i föräldrarnas närvaro, oavsett om eleverna är närvarande eller inte, vill vi påstå ligger i betraktarens ögon och är därför beroende av vem betraktaren är och vilka erfarenheter denne har. Erfarenheter formar människan och skapar på så sätt olika individer med olika förutsättningar. Agné och Jansson (2010) beskriver hur de pedagoger de intervjuat trycker på att skolan bör ta tillvara på de olika erfarenheter människor kan ha. Dessa erfarenheter påverkar hur vi väljer att se på olika händelser och andra människor, vilket är en aspekt att ha i åtanke när man arbetar inom skolans verksamheter.

Att som lärare skicka hem återkommande information, eller på annat sätt underrätta hemmet om hur det går i skolan kan tolkas på olika sätt. Katyal och Evers (2007) nämner en av de föräldrar som deltagit i deras studie som varit glad så länge denne inte hört någonting från skolan och tolkar det som att allt går som det ska. Bouakaz (2009) beskriver hur en förälder tolkar brev från skolan enbart i negativ bemärkelse på grund av hans egen uppfattning av en bristande förmåga att kunna hjälpa sitt barn. Enligt en av pedagogerna krävs det mod för att våga söka kontakt med föräldrar med annat modersmål än svenska. Flera pedagoger berättar också hur de ibland kan förenkla den information som ges till föräldrar på grund av språkliga skillnader. Det exempel Katyal och Evers (2007) beskriver, att föräldrar kan tolka skolans tystnad som positivt, kan för läraren handla om svårigheter att göra sig förstådd i kontakten med föräldern. Som förälder i Sverige har man, enligt Skollagen (2010), rätt att veta hur sitt barn utvecklas. Detta vill vi mena att språkliga skillnader inte ska utgöra ett hinder för att uppnå.

Oavsett vilken kulturell bakgrund vi har kan omgivningen dra slutsatser om hur vi är utifrån vår kulturella bakgrund. Ljungberg (2011) beskriver ett tillfälle där en lärare ber en pojke från Serbien ta med musik till skolan, som är förankrad i pojkens hemkultur. Pojken i fråga vill inte förknippas med folkmusik från Serbien och vägrar. Detta är ett tydligt exempel på när omgivningen skapat förmimmelser om att pojken vill associeras med de attribut som omgivningen tillskrivit Serbien. Om föräldrarna i detta sammanhang vill tolka lärarens avsikter som goda, kan samarbetet med hemmet fortsättningsvis se ut på liknande sätt. Kan föräldrarna däremot känna sig utpekade och kränkta kan detta få allvarliga konsekvenser för fortsatt samverkan med hemmet. I likhet med Ljungbergs exempel har de vi intervjuat lyft fram att de inte bara ska se kulturella likheter, utan också individuella skillnader. De menar att bemötandet av

föräldrar med annan kulturell härkomst inte alltid sker på samma sätt och att det därför kan vara svårt att generellt säga hur arbetet ska gå till.

En av de som i studien intervjuats beskriver det toleransutrymme som lärare, genom gott bemötande, kan skapa mellan föräldrarna och läraren. Genom att bygga upp en form av reserv av föräldrarnas förtroende för läraren menar pedagogen att läraren får ett spelutrymme som, vid missöden, kan vara av stor betydelse.

5.2.1. Föräldraengagemang

En av studiens pedagoger beskriver problematiken med att få vissa föräldrar att komma på föräldramöten eller utvecklingssamtal. Bouakaz (2009) uttrycker att föräldrarnas engagemang i barnets skolgång är oerhört viktigt och att engagemangets vara eller icke vara får konsekvenser för barnets skolgång. Några av de pedagoger vi intervjuat hävdar att bristande engagemang inte alltid är det som hindrar föräldrarna att vara delaktiga i skolan. Ett hinder, beträffande att få föräldrar till andraspråkselever mer delaktiga, kan enligt en pedagog vara att barnvakt till yngre syskon kan vara svårt att få tag på. De har inte samma utvecklade sociala nätverk, förklarar pedagogen, och kan därför ha svårigheter att finna stöd när det krävs. En annan pedagog beskriver att när denne försöker bygga upp en relation till eleven i fråga, blir det ofta en relation till hela familjen. Hur familjeförhållandena ser ut kan därför vara bra för läraren att känna till.

Guo (2010) förklarar att lärarens inställning till andra kulturer å ena sidan kan ses som potentiellt hinder till fungerande samverkan med hemmet. Detta nämner också en av de intervjuade pedagogerna och förklarar att om läraren har en negativ inställning till andra kulturer och mångkulturalitet kan det försvåra möjligheterna att få samarbetet att fungera. Om läraren däremot har positiv inställning till andra kulturer har flera av dem påpekat att det å andra sidan kan leda till att föräldrarna kan bidra med intressanta infallsvinklar utifrån deras individuella kunskaper och erfarenheter. Ett exempel en av pedagogerna nämnde var den tillställning som anordnades av en mamma till en pojke på skolan. Mamman blev tillfrågad att till en mångkulturell temadag laga maträtter som är vanliga inom deras kultur. Den här mamman behärskar inte svenska språket men kan ändå bidra till att öka medvetenheten om den mångkultur som finns på skolorna i Sverige idag och att olika kulturer kan ge ökad kunskap inom ramarna för religion, kultur och samhälle.

Bouakaz (2009) skriver om två olika sorters föräldraengagemang. Den ena sorten beskriver han som det hemfokuserade föräldraengagemanget. Med detta menar han att föräldrarna har en stor inverkan och roll på barnets utveckling och fostran i hemmet. Lärarens roll är däremot att se till att undervisningen verkar kunskapsutvecklande. Den andra sorten beskriver han som det skolcentrerade föräldraengagemanget. Här har föräldrarna en aktiv roll i skolan och i deras barns utbildning. En fråga som kan uppkomma är om samma förhoppningar, gällande att bidra till skolverksamheten, finns på svenska föräldrar eller föräldrar från andra västerländska kulturer som det ibland kan finnas på föräldrar från främmande kulturer. Skulle en lärare i en svensk skola be exempelvis en svensk eller norsk förälder komma och berätta om deras religion?

Genom de utförda intervjuerna har uppfattning skapats om att föräldrars engagemang inte alltid är självvalt. Det skolcenterade föräldraengagemanget kan ”påtvingas” föräldrar till andraspråkselever i hopp om att få dem att känna sig delaktiga.

Vi har, genom intervjuerna, fått uppfattning om att det kan vara lätt hänt att som pedagog dra slutsatser om religionstillhörighet gällande föräldrar som pedagogen vet kommer från ett annat land. Flera intervjuade pedagoger nämner en fördel med att ha ett utvecklat samarbete med hemmet. Denna fördel är att föräldrarna kan komma till skolan och berätta om sin religion. Den uppfattning vi fått är det finns tendens att de föräldrar som har en viss kulturell bakgrund automatiskt förutsätts tillhöra en specifik religion. Det svenska samhället är visserligen uppbyggt på kristna värderingar, men att hävda att alla Sveriges invånare är kristna är motsägelsefullt. På samma sätt kan därför inte en lärare dra slutsatsen att alla araber är muslimer. Vi vill mena att det i lärarens arbete ingår att ta avstånd från generaliseringar, då det idag är vedertaget att inom skolans väggar innefattas många olika former av trosuppfattningar och kulturella betingelser. Ingen är den andra lik!

5.3 Vilka hjälpmedel finns det i arbetet med kontakten mellan lärare och föräldrar till andraspråkselever?

5.3.1 Styrdokument

Den nya läroplanen beskriver vilka krav som ställs på både skola och pedagog i arbetet med elever, och specifikt andraspråkselever. Den nämner också kraven på att samverka med föräldrar eller vårdnadshavare.

De styrdokument som finns inom den svenska skolverksamheten visar tydliga riktlinjer som skolans personal ska arbeta efter. Ingen av de vi intervjuat nämner dock den plan mot diskriminering och kränkande behandling som ska finnas på varje skola. Två av skolorna hade en uppdaterad plan mot diskriminering och kränkande behandling, medan den tredje hade en som utfärdats för över två år sedan.

Enligt 3 kap. 16 § diskrimineringslagen ska huvudmannen varje år upprätta en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att dels främja lika rättigheter och möjligheter för de barn, elever eller studenter som deltar i eller söker till verksamheten, oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning, dels förebygga och förhindra trakasserier. (Skolverket 2012 s.39)

Enligt denna text framgår det tydligt att planen ska uppdateras varje år och ska planeras efter de olika mål och åtgärder som kan behövas i verksamheten under denna specifika tid. Från egen erfarenhet, under praktik och arbete i skolan, har vi båda fått en uppfattning om att planen mot diskriminering och kränkande behandling ofta utformas för att den ”ska finnas” och sedan glöms den bort. Då alla pedagoger under intervjuerna påpekat att alla elever har samma rättigheter, oavsett härkomst, antar vi att den skola som inte utformat en ny inte har låtit bli detta för att de inte anser detta intressant. De goda avsikter som de på skolan har gällande arbetet med andraspråkselever framgår

genom svaren på hur de anser att de kulturella och språkliga skillnader som kan finnas är en möjlighet till utveckling. Återigen synliggörs de krav som ställs på läraruppdraget och de kan upplevas som allt för många och för betungande.

5.3.2 Modersmåslärarna/tolk

Flera av de intervjuade nämner att deras arbetsuppgift, i mötet med föräldrar till andraspråkselever, är att se till att de kan uttrycka sig på sitt hemspråk. De har poängterat vikten vid att antingen ta hjälp av modersmåslärarna eller använda utbildad tolk. Huruvida modersmåslärarna bör användas i detta syfte eller om det ens är deras uppgift är något som alla intervjuade är osäkra på. De menar att det är bra att de finns tillgängliga i den vardagliga kontakten med föräldrarna, men att de är medvetna om att det egentligen är deras egen uppgift att se till att denna kontakt vidhålls.

Alfakir (2004) skriver om sin upplevelse av att arbeta som modersmåslärare. Hon beskriver hur modersmåslärare ofta används som kontakten mellan skola och hem till föräldrar från andra kulturer:

Modersmåslärarna har en kulturkompetens som den svenska skolan behöver. Skolan bör använda deras kunskap om barnens kulturella bakgrund mer än vad som görs idag. I mötet med barnen, eller med deras föräldrar, brukar svenska lärare ha svårt att tolka vad de gör och säger, eftersom man har andra referensramar som inte stämmer med vad de gör och säger. (Alfakir 2004 s.131)

Precis som flera av de intervjuade pedagogerna är inne på menar Alfakir att de referensramar pedagoger har spelar in i hur man förstår varandra. En pedagog beskriver att det är ”svårt att greppa” vad som är problemet i vissa situationer. En annan säger att föräldrarna kan nicka, men att det visar sig senare att de faktiskt inte har förstått. Flera av de intervjuade talar också om ”veckobrev” som skickas hem till föräldrarna i slutet av veckan med information om nästkommande vecka. Dessa brev skickas vanligtvis hem på svenska, trots att de vet att föräldern inte kan språket. Vi tycker då att om inte modersmåsläraren finns till hands att översätta detta brev, eller om det inte ingår i dennes uppgifter, är det då inte bättre att få ett brev översatt till hemspråket med hjälp av olika översättningsverktyg, än att få det skrivet på ett språk som inte förstås? De hjälpmedel som finns idag gör att möjligheterna är mycket större för varje enskild person att göra sig förstådd, trots brister i kunskaper kring andra språk. Vi själva skulle hellre få ett informationsbrev på dålig svenska och kanske förstå litegrann, hellre än att få det på ett språk som vi absolut inte förstår.

Alla de intervjuade pedagogerna säger att de alltid använder tolk i situationer där de anser att det behövs. Både de intervjuade och Löwenborg och Gíslason (2007) menar att det är viktigt att tolken är en neutral person som inte har några förkunskaper om familjen.

”Detta gör att modersmåslärare som tolk inte alltid är den bästa lösningen. Han eller hon kan vara färgad av tidigare diskussioner och händelser.” (Löwenborg och Gíslason 2007 s.155)

Detta är ett argument för att inte använda modersmåslärarna som tolk. En av de intervjuade uttryckte att det förekommer att modersmåslärare och familjer med barn på skolan umgås på fritiden och att det då inte får förekomma att de ska informera varandra

viktig information. Det är en situation som varken är bra för läraren eller familjen och är också ett argument för att modersmåls lärare inte bör användas som tolk.

Vi har förståelse för att pedagoger ibland tar till modersmåls lärarna som en "livlina" i kontakten med föräldrarna. Ibland kan pedagoger snabbt behöva komma ut med information och att då använda sig av det som de ser som den snabbaste lösningen är förståeligt. Men vi menar dock, i enighet med intervjuade pedagoger och Löwenborg och Gíslason (2007), att det inte är önskvärt. Den sekretess som skolan utlovar föräldrar om deras barn och deras familjeförhållanden kan i dessa fall ifrågasättas. Vid kontakten med svenska föräldrar finns ingen annan person med, som dessutom kan ha personliga band till familjen. Att då utsätta familjer, i ett redan utsatt läge, för detta känns inte som den rätta vägen.

Pedagogerna pratar också om att det händer att de använder barnen som tolk vid viss kommunikation med föräldrarna. Detta gör att makten lämnas över till barnet. Barnet har nu möjlighet att välja vad det vill berätta för föräldern eller inte. Relationen i familjen mellan barn och förälder blir omvänd. Om de dessutom kommer från en kultur där barnen har varit starkt underordnade den vuxne kan detta innebära ett stort skifte i familjen. Detta skifte sker då på grund av att skolan ändrar föräldrarnas och familjens förutsättningar, inte för att de själva har valt det.

5.4 Etnocentrism

Det etnocentriska sättet att tänka grundar sig i att den egna kulturen och kunskaperna sätts i centrum och ses som "det rätta" (Halilovic och Huskic 2010). "Gemenskaper av olika slag kännetecknas av att de hålls samman av vissa gemensamma *normer*, d.v.s. konventioner som reglerar språkliga och icke språkliga beteenden i gemenskapen." (Einarsson 2009 s.35) Normen handlar om vad som ses som eftersträvänsvärt och det normala. Om människor ser sin egen kultur som norm finns det också något som är onormalt. Hur detta onormala behandlas och trycks undan eller lyfts fram är relevant med tanke på den statistik som påvisar det ökade antal utlandsfödda i Sverige.

Skolverket säger att pedagoger ska kunna "förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar", men att människor ser *sin* kultur som normen är inte mer än normalt då det är det som är det kända för dem. När det då kommer till det pedagogiska yrket "ska" det ingå i arbetsuppdraget att tänka utanför sin egen kultur.

Det är av central betydelse att lärare har en grundläggande respekt för elevernas språk och kultur och att läraren inte ser det som sin uppgift att ersätta barnets första språk och kultur med svenska och svensk kultur. (Fredriksson & Taube 2010 s.164)

En intervjuad pedagog uttrycker att denne vill påverka tankar och värderingar som vissa föräldrar med härkomst från annan kultur har. Pedagogen uttrycker att denne vill "påverka i det tysta" och "påverka med våra värderingar."

Agné och Jansson (2010) skriver att de pedagoger de varit i kontakt med har uttryckt en känsla av förståelse för missförstånd och felaktigheter i kommunikationen mellan lärare och förälder. De skriver att pedagogerna känner att föräldrarna blir nöjda, bara de försöker och vill kommunicera. Även Lindahl och Pettersson (2010) nämner att den

vilja som kan finnas, eller inte finnas, på skolan gällande samverkan med föräldrar med annan kulturell härkomst är något som föräldrarna känner av. De beskriver också hur detta i sin tur påverkar om föräldern känner sig väl mottagen av den specifika skolan och pedagogen.

Alla de intervjuade pedagogerna med vidareutbildning förklarar att en stor del i arbetet med elever med svenska som andraspråk och deras föräldrar är viljan hos pedagogen. Huruvida pedagogen vill arbeta med frågor berörande andra kulturer och värdegrundsfrågor tror de är avgörande för hur samverkan med hemmen fungerar. Vid vår undersökning har flera pedagoger uttryckt liknande tankar. De menar att pedagogernas välvilja och engagemang i eleverna är en avgörande faktor beträffande föräldrarnas inställning till skolan. Har pedagogen däremot starka etnocentriska tankar kan detta utgöra ett hinder för samverkan. ”Attityder och föreställningar, uttalade eller outtalade, om vad som är att betrakta som normalt eller onormalt ligger ofta bakom kränkningar och diskriminering av barn och elever i verksamheten.” (Skolverket 2012;21). Då samhället förändras ändras också kraven på skolan som verksamhet och de människor som verkar i den.

Ljungberg (2011) beskriver hur Sverigedemokraterna har tagit plats via val i Sveriges riksdag. Hon drar paralleller mellan öppet främlingsfientliga partiets retorik och den retorik som Sverigedemokraterna använder sig av. Skolverket (2011) betonar vikten av att arbeta mot främlingsfientlighet och intolerans, vilket även flera av de intervjuade pedagogerna säger att de gör.

Trots att det inte saknas exempel på enskilda individer som på ett positivt sätt anpassat sig och bidragit till det svenska samhället under senare tid, så är ändå den sammanlagda nettoeffekten av massinvandringen från avlägsna länder starkt negativt, såväl ekonomiskt som socialt. (Sverigedemokraterna.se hämtat 6/9-2012)

På Sverigedemokraternas hemsida skriver de om att det borde krävas av invandrare att anpassa sig till den svenska kulturen och lära sig det svenska språket för att få räknas som en del av det svenska samhället. Om Ljungbergs (2011) paralleller mellan främlingsfientliga partier och Sverigedemokraternas retorik läggs som grund i en vidare tankegång kan följande frågor ställas; då sverigedemokraterna har röstats in av svenska folket i riksdagen och en av deras tre huvudfrågor handlar om invandring, borde det inte då vara så att en stor del av den svenska röstande befolkningen också delar deras tankar? Om slutsatsen dras att det är så, är inte då risken väldigt stor att några av dessa människor arbetar inom skolverksamheten? Om arbetet i skolan ska ske med en interkulturell medvetenhet samtidigt som det blir fler och fler svenskar som har någon sorts bakgrund i andra länder anser vi det vara av stor vikt att arbeta med främlingsfientliga frågor och sprida kunskap om den mångkulturella skolans fördelar, istället för att bara se nackdelar.

5.5 Utbildning och fortbildning

”Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.” (Skolverket 2011 s.7). I läroplanen står det uttryckligen att den intolerans som kan finnas mot ett mångkulturellt samhälle måste bemötas med kunskap.

Fem av de sex intervjuade tycker sig inte ha tillräcklig utbildning varken gällande arbetet med andraspråkselever eller gällande bemötande av föräldrar. Alla sex efterfrågar fortbildning inom området och vill utveckla sina kunskaper. ”Man är aldrig fullärd” är något som flera av de intervjuade påpekar. De säger att när de själva gick lärarutbildningen så fanns inte någon del eller speciell kurs som inriktade sig mot de ovan nämnda ämnena. Under den tid de intervjuade gick lärarutbildningen var inte invandringen i Sverige lika stor. Det krävdes då inte heller att det fanns en sådan del i utbildningen. Då samhället förändras krävs fortbildning för de redan verksamma lärare som finns i skolorna.

Skolverkets utvärdering visar att när flertalet av verksamhetens personal får utbildning som ökar deras förståelse för mekanismerna kring kränkningar och mobbning minskar dessa problem. Att främja likabehandling handlar också om att personalen skaffar sig kunskaper kring varje specifik diskrimineringsgrund och om vad som utgör trakasserier och kränkande behandling. (Skolverket 2012 s.20)

Flera av de intervjuade nämner att de erfarenheter de fått genom att arbeta i skolan är av stort värde, men att de gärna skulle vilja ha konkreta förslag på hur de kan göra för att utveckla samverkan med föräldrarna. Detta vill vi också efterfråga, då vi också upplever att vi har fått för lite utbildning gällande den mångkulturella skolan. Ekstrand och Nadarevic (2010) har undersökt förekomsten av mångkulturalitet i lärarutbildningen.

Den slutsats vi är beredda att dra utifrån de här studerade exemplen, Högskola A och Högskola B, är att det stora flertalet lärarutbildningar i Sverige, med uppskattningsvis tre undantag, inte förbereder blivande lärare för ett mångfacetterat, mångkulturellt samhälle. (Ekstrand och Nadarevic 2010 s.269)

5.6 Diskussionssammanfattning

Förståelse som bygger på kunskap är extra viktigt i bemötandet och i samverkan med föräldrar till andraspråkselever. Att behandla alla lika kan verka diskriminerande då alla föräldrar är olika. Alla föräldrar behöver bemötas utefter deras egna erfarenheter och förutsättningar och därför bör skolan, som diskrimineringslagen nämner, istället ge alla samma möjligheter. Vad skolan har för förväntningar i samverkan med föräldrar bör därför vara lika för alla föräldrar, oavsett kulturell härkomst. Att i vissa situationer kräva mer eller mindre av en förälder på grund av dennes kultur anser vi skulle kunna upplevas kränkande. Vad vi som pedagoger ska arbeta mot gällande samverkan med föräldrar står skrivet i skollagen och i den aktuella läroplanen. Under intervjuerna säger flera att uppdraget är tydligt och att de är medvetna om vikten av fungerande samverkan med hemmen. Pedagogerna menar dock att det saknas direktiv för *hur* arbetet ska gå till. Med alla krav som följer skollagen och läroplanen upplever några av pedagogerna att de inte räcker till. Med alla ”läraren ska” som finns med i läroplanen följs detta av stora krav på läraren. Att då välja ut vad som är viktigt att fokusera på just nu med den grupp elever de har för tillfället kan vara en svår uppgift för en pedagog med höga ambitioner att uppfylla läroplanens mål.

På frågan vad pedagogens del är i kommunikationen med föräldrar som inte talar svenska får vi till svar att det är deras ansvar att se till att föräldern förstår. Huruvida denna kommunikation ska ske via tolk eller modersmåls lärare är en splittrad fråga. Då modersmåls lärarna ofta används som tolk i de vardagliga situationerna, och vi har en

förståelse för att detta är en snabb och lätt väg att gå, vill vi poängtera att det bör ligga i deras arbetsuppgifter om de ska användas. I annat fall bör de inte utnyttjas. Både den sekretess som finns i skolan och den personliga kontakten som kan finnas mellan modersmåslärare och familj talar för att modersmåslärare inte bör användas som tolk. Att använda barnet som tolk är inte att föredra, då vi anser att barn ska få vara barn.

I ett samhälle där personer med koppling till invandrade individer ökar ser vi det naturligt att arbeta med en interkulturell medvetenhet. Pedagoger ska arbeta för en förståelse för andras värderingar och villkor, men de verksamma pedagoger som vi intervjuat upplever brist på fördjupade kunskaper kring andraspråkselever och bemötande, både i deras grundutbildning och i en vidare fortbildning. Då vi, enligt resultaten av studien, kan se att utbildning inom dessa delar påverkar på vilket sätt pedagoger möter andra kulturer i deras arbete vill vi hänvisa till Ekstrand och Nadarevics (2010) avhandling.

Intresset för det här området grundar sig i en brist vi upplevt i vår utbildning. Det är ett område som berör alla på skolan och därför borde alla som är verksamma inom skolans organisation ha en viss utbildning rörande den mångkulturella skolan.

5.7 Metoddiskussion

Då detta ämne kräver insikt i samhällets nuvarande situation och då människors uppfattningar om samhället ändras i takt med det påverkar detta också skolverksamheten. Vi anser att den kvalitativa strukturen med en fenomenografisk ansats har passat vårt syfte. Genom denna ansats har vi försökt fånga upp pedagogernas enskilda uppfattningar och tankar. Stukát (2011) beskriver hur den semistrukturerade intervjun passar bra till ämnen där öppna frågor med beskrivande svar är att föredra. Då alla pedagoger har olika erfarenheter av olika delar i skolan kan detta också påverka deras svar. Med en semistrukturerad intervju, där det fanns plats för fördjupande och följdfrågor, anser vi att detta har bidragit till berikade svar. De olika svaren vi fått, med olika djup, har gett oss en förståelse för komplexiteten i ämnet. Genom att vi spelade in intervjuerna gav detta oss en större chans att vara delaktiga i samtalet under intervjun, samtidigt som en av oss antecknade. Vi upplever det som en stor fördel att vi båda var närvarande vid intervjuerna, då det har gett oss en större möjlighet att i efterhand diskutera resultatet än vad vi tror skulle ha varit möjligt om vi utfört intervjuerna en och en. Vi tror dock att det skulle varit intressant att utföra observationer på hur pedagogerna faktiskt gör i bemötandet. Vi tror, så här i efterhand, att detta hade kunnat ge oss mer konkreta svar på vad pedagogerna gör för skillnad i bemötandet av föräldrar till andraspråkselever och svenska föräldrar.

5.8 Vidare forskning

De varierande samhällskraven på pedagoger gör att ständig forskning inom mångkultur är av stor vikt för att förstå det nya och okända. Den ständigt ökande invandringen kräver större kunskap hos pedagoger för att på bästa sätt kunna utvecklas på ett positivt sätt. För att få en bild utav hur föräldrar till andraspråkselever bemöts i svenska skolor, där alla ska få möjlighet att ta lika stor del i sitt barns utveckling, bör denna relation ständigt utvecklas och förbättras. Vi skulle se det intressant om bemötandet av föräldrar skulle observeras. På detta sätt skulle det kunna vara möjligt att se om, och i så fall hur,

föräldrar bemöts på olika sätt beroende på deras härkomst. För att kunna se mönster och stärka generaliseringsgraden skulle vi vilja se observationer i större skala. Det vore också intressant att göra en intervjustudie med föräldrar, för att få deras syn på hur de känner sig bemötta av svenska skolan. Då skulle det kanske vara möjligt att få konkreta förslag på vad som skulle kunna förbättras.

Referenser

Agné, S. & Jansson, P. (2010). *En intervjustudie om förskollärarens uppfattningar och erfarenheter gällande ett interkulturellt förhållningssätt*. Högskolan i Gävle.

Alfakir, N. (2010). *Föräldrasamverkan i förändring*. Stockholm: Liber.

Alfakir, N. (2004). *Skapa dialog med föräldrarna – integration i praktiken*. Malmö: Runa förlag.

Alfakir, N., Lahdenperä, P. & Strandberg, M. (2010). Interkulturella föräldramöten i *Möten i mångfalden skola – interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. red. Lahdenperä, P. & Lorentz, H. Lund: Studentlitteratur.

Bouakaz, L. (2009). *Föräldrasamverkan i mångkulturella skolor*. Lund: Studentlitteratur.

Diskrimineringslagen

<http://www.do.se/Documents/pdf/diskrimineringslagen.pdf?epslanguage=sv>

Hämtat 28/9-2012, Utfärdad 5/6-2008

Einarsson, J. (2009). *Språksociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Ekstrand, B. & Nadarevic, S. (2010). Mångkulturalism i lärarutbildningen Hur förbereder samhället sina blivande lärare? i *Pedagogisk forskning i Sverige vol.15, nr.4*. Göteborg: Institutionen för pedagogik och specialpedagogik Göteborgs Universitet.

Fjällhed, A. (2012). Interkulturalitet – att finna möjligheter! i *Den interkulturella blicken i pedagogik – inte bara goda föresatser*. red. Goldstein-Kyaga, K., Borgström, M. & Hübinette, T. Huddinge: Södertörns Högskola.

Fredriksson, U. & Taube, K. (2010). Svenska som andraspråk och kulturmöten i *Barn utvecklar sitt språk*. red. Bjar, L. & Liberg, C. Lund: Studentlitteratur.

Gilje, N. & Grimen, H. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.

Guo, Y. (2010). *Meetings Without Dialogue: A Study of ESL Parent-Teacher Interactions at Secondary School Parents' Nights*.

<http://www.adi.org/journal/ss10/GuoSpring2010.pdf> Hämtat 3/9-2012

Halilovic, M. & Huskic, M. (2010). Att leva i ett mångkulturellt samhälle i *Möten i mångfalden skola – interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. red. Lahdenperä, P. & Lorentz, H. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, B. & Svedner, P.O. (2006). *Examensarbetet i lärarutbildningen – undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget.

- Katyal, K.R. & Evers, C.W. (2007). *Parents - Partners or Clients? A Reconceptualization of Home-School Interactions*.
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10476210601151573> Hämtad 3/9-2012
- Kjørup, S. (2009). *Människovetenskaperna: problem och traditioner i humanioras vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (2010). Mångfald som interkulturell utmaning i *Möten i mångfalden skola – interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. red. Lahdenperä, P. & Lorentz, H. Lund: Studentlitteratur.
- Lindahl, C. & Pettersson, A. (2010). *Föräldrars förväntningar gällande mötet med deras barns skola och personal*. Malmö Högskola.
- Ljungberg, C. (2011). Mångkultur – bilder, betydelser och mening i *Forskning om undervisning och lärande nr.6 – Lärarkretsens interkulturella dimensioner*. utgiven av Stiftelsen SAF i samarbete med Lärarförbundet.
- Löwenborg, L. & Gíslason, B. (2002). *Lärarens arbete*. Stockholm: Liber.
- Migrationsinfo www.migrationsinfo.se/migration/sverige Hämtat 25/9-2012
- Migrationsverket <http://www.migrationsverket.se/info/1764.html> Hämtat 25/9-2012, senast uppdaterad 4/10-2010.
- Nilsson, A. (2008). Inledning i *Vi lämnar till skolan det käraste vi har... Om samarbete med föräldrar – en relation som utmanar*. red. Nilsson, A. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Norlund, B. (2005). En kunskap om den andres kultur är inte rätt väg! i *Nordicom information 4/2005*. red. Carlsson, U. Göteborg: Nordicom.
- Sjögren, A. (1996). Föräldrar på främmande mark i *Den mångkulturella skolan*. red. Hultinger, E-S. & Wallentin, C. Lund: Studentlitteratur.
- Skollagen (2010). <http://62.95.69.3/SFSdoc/10/100800.PDF> Hämtat 24/9-2012, utfärdad 23/6-2010.
- Skolverket (2005). *Kvalitet i förskolan: allmänna råd och kommentarer*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2012). *Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*. Stockholm: Skolverket.
- Statistiska Centralbyrån http://www.scb.se/Pages/List_261536.aspx Hämtat 28/9-2012

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sverigedemokraterna www.sverigedemokraterna.se Hämtat 6/9-2012.

UNHCR <http://www.unhcr.se/se/kunskapsbank/statistik/globala-trender-2010.html>
Hämtat 28/9-2012.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Gävle, 14 augusti 2012

Bäste Pedagog.

Vi är två studenter som läser lärarprogrammet vid Högskolan i Gävle och skriver vårt examensarbete under hösten. Vi har valt att skriva om hur föräldrar blir bemötta i skolans värld.

Föräldrars delaktighet i sitt barns skolgång påverkar barnet och den organisation vi verkar i. Hur vi bemöter föräldrar och bjuder in dem i skolan och erbjuder dem att ta del i sitt barns utbildning är därför av stor vikt i det pedagogiska arbetet. I vårt samhälle finns flera olika minoriteter och då en av skolans grundstenar är att alla ska behandlas lika inom vår organisation är därför detta något att undersöka. Syftet med denna studie är att försöka få en bild av hur verksamma pedagoger arbetar i bemötandet av föräldrar till andraspråkselever och hur samarbetet med hemmet kan se ut.

Vi har valt att göra intervjuer med flertalet pedagoger och du är en av dem som vi anser passa denna undersökning. Intervjun är frivillig och får när som helst avbrytas. Under intervjun är det viktigt att inga namn eller tidpunkter nämns, med tanke på sekretess och att hålla undersökningen anonym. Vi kommer inte heller att nämna vilken kommun eller skola pedagogen är verksam vid och vi kommer inte heller ange pedagogens namn. För att arbetet ska bli så grundligt som möjligt ber vi dig svara så detaljerat på frågorna som du anser är möjligt.

Vid frågor eller tillägg efter intervjutillfället får ni gärna kontakta oss eller vår handledare.

Med vänliga hälsningar

Anne Axelsson
Tel: xxx
E-post: xxx

Liza Holzinger
Tel: xxx
E-post: xxx

Handledare:
Bengt Nilsson
Tel: xxx
E-post: xxx

Bilaga 2

Intervjufrågor

Utbildning

Vad har du för utbildning?

Har du läst någon del/kurs kring föräldrabemötande?

Har du läst någon del/kurs speciellt om mångkultur?

Bemötande

Vad handlar bemötande om för dig? Definition.

Vad anser du är lärarens respektive föräldrarnas del i samarbetet?

Påverkar föräldrarnas förmåga att använda svenska språket samverkan med hemmet? På vilket sätt?

Påverkar föräldrarnas förmåga att förstå den svenska kulturen samverkan med hemmet? På vilket sätt?

Kultur

Har du några exempel på när du upplevt svårigheter med att få föräldrar till andraspråkselever delaktiga i sitt barns skolgång?

Beskriv något/några tillfällen där du sett kulturella skillnader i något skolsammanhang.

Arbetet

Vad finns det för direktiv på hur du ska arbeta i bemötandefrågor?

Hur gör du när du kommunicerar med föräldrar som inte kan, eller har begränsad möjlighet, att använda det svenska språket?

Under vilka omständigheter har du använt tolk?

Tycker du att du har tillräcklig utbildning rörande detta område?

Tycker du att du får tillräckligt med kompetensutveckling?

Vad har du för tips till en nybliven lärare som ska arbeta i en barngrupp för första gången och vill ha ett fungerande samarbete med hemmen?